

Nr 298.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till landsfiskalerna m. fl.; given Stockholms slott den 14 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 maj 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför t. f. chefen för socialdepartementet statsrådet Bergquist.

Vid anmälan den 4 januari innevarande år till årets statsverksproposition av frågan om anslag till Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar anförde chefen för socialdepartementet statsrådet Möller under femte huvudtiteln, punkten 182 bland annat, att ett flertal förslag och framställningar avseende, bland annat, ändring av rikets indelning i landsfiskalsdistrikt och därav föranledd ändring av personalbeståndet i vederbörande distrikt, distriktsåklagarkursens anordnande, arvoden eller stipendier åt landsfiskalsaspiranter samt åtgärder för erhållande i tillräckligt antal av vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst vore föremål för Kungl. Maj:ts pröv-

ning. Då departementschefen för det dåvarande icke var beredd att taga ställning till samtliga de förslag och framställningar, som kunde påverka beräkningen av anslagen till landsfiskalernas avlöningar och omkostnader, förordade han, att dessa anslag i riksstatsförslaget blott preliminärt upptoges till de belopp, vartill desamma beräknats för innevarande budgetår.

Med anledning av departementschefens hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 182—183, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna

dels till Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar, ett förslagsanslag av 5,746,000 kronor,

dels ock till Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader, ett förslagsanslag av 1,400,000 kronor.

De i det föregående omnämnda förslagen och framställningarna, som kunde påverka anslagsberäkningarna, hava varit föremål för särskild utredning. Sålunda uppdrog Kungl. Maj:t den 17 oktober 1941 åt byråchefen B. Lassen att såsom sakkunnig inom socialdepartementet biträda vid fortsatt utredning rörande distriktsåklagarnas teoretiska utbildning. Vidare uppdrog Kungl. Maj:t den 22 januari 1943 åt landsfogden M. Stiernström att såsom sakkunnig inom departementet biträda vid utredning av vissa spörsmål rörande biträdesorganisationen inom landsfiskalsdistrikten och i samband därmed stående frågor. Rörande det verkställda utredningsarbetet hava utredningsmännen avgivit ett flertal promemorior, Lassen angående anordnandet av den juridiska delen av distriktsåklagarnas teoretiska utbildning m. m. samt Stiernström bland annat rörande *dels* landsfiskalsorganisationen inom Fässbergs landsfiskalsdistrikt, *dels* tillgodoseendet av vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst, *dels ock* vidtagande av särskilda åtgärder i avlöningshänseende beträffande vissa landsfiskals-elever och landsfiskalsbiträden. Vissa ytterligare spörsmål, avseende bland annat en rationalisering av arbetet å landsfiskalskontoren och en därmed sammanhängande översyn av biträdestilldelningen inom landsfiskalsdistrikten, skulle bliva föremål för fortsatt utredning. Ovannämnda promemorior hava remitterats för yttrande i vanlig ordning.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga ej mindre dessa frågor, i den mån de böra underställas riksdagens prövning, än även ovan nämnda anslagsfrågor. Därvid vill jag till en början uppehålla mig vid vissa frågor rörande de ordinarie befattningshavarna.

Frågor rörande vissa ordinarie befattningshavare.

Ifrågasatt ändring av landsfiskalsorganisationen inom Fässbergs landsfiskalsdistrikt.

Nuvarande organisation. Genom kungörelsen den 28 juni 1941, nr 628, angående rikets indelning i landsfiskalsdistrikt förordnade Kungl. Maj:t, att Fässbergs landsfiskalsdistrikt skulle omfatta Kållereds socken samt staden

Mölndal, varjämte anmärktes, att Kungl. Maj:t framdeles ville besluta om utbrytande av staden Mölndal till eget landsfiskalsdistrikt samt om överflyttning av Kållereds socken till Askims distrikt. Stadsfiskalstjänsten i Mölndal skulle tillsvidare bibehållas. Den 28 juni 1941 förordnade Kungl. Maj:t *dels* att landsfiskalstjänsten i Fässbergs distrikt skulle hänföras till lönegrad A 23 enligt civila avlöningsreglementet *dels ock* att i distriktet skulle vara anställda tre skrivbiträden i lönegrad Eo 2.

På given anledning och efter framställning av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län tillsattes landsfiskalstjänsten i Fässbergs distrikt allenast genom förordnande tillsvidare.

Väckt förslag om ändring i den nuvarande organisationen. Under åberopande av viss i ärendet förebragt utredning hemställde *s t a d s f u l l m ä k t i g e* i Mölndal genom skrivelse den 27 januari 1942, att befattningen som landsfiskal i Fässbergs distrikt omedelbart måtte besättas med ordinarie innehavare, att, sedan nuvarande innehavaren av stadsfiskalstjänsten i Mölndal, V. Dahlbrand under år 1947 avgått med pension, i stället för en landsfiskalsassistenttjänst ytterligare en landsfiskalstjänst måtte inrättas i distriktet samt att därvid måtte bestämmas, att åklagaregöromålen skulle helt åvila innehavaren av den nyinrättade tjänsten och indrivningsgöromålen innehavaren av den nuvarande landsfiskalstjänsten i distriktet.

I anslutning härtill föreslogs att Kållereds socken fortfarande skulle tillhöra distriktet samt att staden skulle förbinda sig att ersätta statsverket den kostnadsökning, som bleve förbunden med förslaget genomförande med avdrag likväl för den eventuella besparing, som skulle uppstå, därest eljest eventuellt erforderlig utökning av personalen i Askims distrikt icke skulle behöva ske därigenom att Kållereds socken icke komme att överföras till detta distrikt.

I häröver den 11 mars 1942 avgivet yttrande anförde länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, att det framlagda förslaget vore ägnat att i hög grad underlätta ett lämpligt ordnande av landsfiskalsfrågan i Fässbergs distrikt, varför länsstyrelsen i princip tillstyrkte stadens framställning. Rörande organisationens genomförande anslöt sig länsstyrelsen till vad landsfogden — till vilkens yttrande jag senare återkommer — anført rörande härför lämpliga huvudlinjer. Härutöver anförde länsstyrelsen följande:

Det synes länsstyrelsen uppenbart, att de göromål, som åvila stadsfiskalen i Mölndal och landsfiskalen i Fässbergs distrikt, för vardera av dessa befattningshavare äro av den omfattning och betydelse, att de icke lämpligen kunna förenas inom en tjänst, sedan nuvarande stadsfiskalen i Mölndal avgått från sin befattning. De vid framställningen fogade redogörelserna över å ena sidan åklagare- och polisverksamheten i Mölndal år 1941 och å andra sidan restförda utskylder inom Mölndals stad under åren 1935—1941 torde giva tydliga belägg för denna länsstyrelsens uppfattning, som än ytterligare bestyrkes av — — — från landsfiskalen införskaffade statistiska uppgifter samt av landsfogdens uttalande i frågan. Särskilt vill länsstyrelsen härvidlag åberopa vad landsfogden anført beträffande olämpligheten av att åt en assistent uppdraga den ansvarsfulla del av landsfiskalstjänsten, som utgöres av indrivningsverksamheten, en åtgärd, som emellertid med en odelad lands-

fiskalstjänst skulle bliva ofrånkomlig, om landsfiskalen i det nybildade Möln-dals distrikt skulle kunna tillfredsställande sköta sin polis- och åklagar-
verksamhet.

En organisation av Möln-dals landsfiskalsdistrikt på sådant sätt att två landsfiskalstjänster där inrättas, skulle, såsom landsfogden framhållit, också medföra den fördelen, att Kållereds socken alljämt kunde bibehållas i detta distrikt. De geografiska förhållandena, särskilt kommunikationsledningens sträckning, göra detta önskvärt, och även orsbefolkningens ofta förekommande anknytning i arbetshänseende till Möln-dal talar härför.

Genomförandet av en dylik organisation skulle underlättas avsevärt, där-est nuvarande stadsfiskalen i Möln-dal Justus Viktor Dahlbrand erhöle för-ordnande att till dess han eljest skulle vara skyldig avgå från sin stadsfiskals-tjänst uppehålla den av landsfiskalstjänsterna, som omfattade polis- och åklagaruppgifterna. Därest Kungl. Maj:t skulle finna en dylik lösning av frågan böra komma till stånd, är stadsfiskalen villig att utan lönekompen-sation åtaga sig förordnande å en dylik tjänst, ehuru denna för honom skul-le innebära ett med Kållereds kommun utvidgat tjänsteområde.

Landsfogden anförde i sitt den 24 februari 1942 avgivna yttrande sam-ma synpunkter, som kommit till uttryck i länsstyrelsens utlåtande samt före-slog, att den nya organisationen borde genomföras efter följande huvudlinjer och på nedannämnda villkor:

Möln-dals stad och Kållereds socken sammanslås till ett landsfiskalsdi-strikt. I detta distrikt anställas 2 ordinarie landsfiskaler, varav den ene skall handhava polis- och åklagartjänsten och den andre indrivningsverksamheten. Jag finner det nödvändigt att denna organisationsform redan nu genomföres. Något hinder häremot torde icke föreligga då stadsfiskalen i staden förklarar sig villig att utan lönekomensation åtaga sig förordnandet å den med polis- och åklagartjänsten förenade landsfiskalstjänsten i det nybildade distriktet. Någon förändring av antalet biträdestjänster inom distriktet kan icke anses påkallad. Möln-dals stad utbetalar till statsverket mellanskillnaden emellan avlöningen till en landsfiskal och en landsfiskalsassistent. Tjänstelokaler för landsfiskalerna tillhandahållas kostnadsfritt av staden.

Vid handlingarna hade fogats *dels* en den 9 mars 1943 dagtecknad skrivel-se från stadsfiskalen i Möln-dal Viktor Dahlbrand, vari denne förklarade sig villig att utan särskild ersättning utöver lönen som stadsfiskal åtaga sig polis- och åklagaregöromålen även inom Kållereds socken, därest han er-hölle befattningen som åklagare och polischef i hela det tilltänkta lands-fiskalsdistriktet *dels ock* vissa statistiska uppgifter varav inhämtades, bland annat, att under år 1941 hos stadsfiskalen antecknats i ankomstdiariet 1912 ärenden och i brottmålsdiariet 953 ärenden, varav 685 föranlett åtal, samt att till landsfiskalen samma år inkommit 212 utskökningsärenden och 4,561 handräckningsärenden för uttagande av resterande utskylder. Antalet i till landsfiskalen under året inkomna restlängder antecknade poster uppgick till sammanlagt 12,573. Vid årets utgång uppgick summan av oredovisade krono-utskylder till ett belopp av i runt tal 692,000 kronor och oredovisade kom-munalutskylder till ett belopp av i runt tal 1,192,000 kronor.

Departementspromemorian. Fässbergs landsfiskalsdistrikt hade vid års-skiftet 1941/42 en folkmängd av i runt tal 17,500 personer. Arealen utgör

0.7 kvadratmil. Stadsfiskalen Dahlbrand är född den 1 augusti 1880. Enligt det för staden gällande pensionsreglementet är pensionsåldern bestämd till 67 år, varför Dahlbrand skulle avgå från sin tjänst den 1 augusti 1947. Stadsfiskalens samtliga avlöningsförmåner, inberäknat dyrtidstillägg, uppgå till i runt tal 10.400 kronor. Staden tillhandahåller och bekostar helt kontors- och arbetslokaler, inventarier och biträdeshjälp åt stadsfiskalen. Kostnaderna härför beräknas till i runt tal 7.300 kronor årligen.

I promemorian erinras om att anordningen med två landsfiskaler i samma distrikt, av vilka den ene är polischef och allmän åklagare samt den andre utmätningsman, vore genomförd endast i Karlskoga distrikt av Örebro län. Anordningen motiverades av svårigheten att med hänsyn till de geografiska förhållandena uppdelade Karlskoga distrikt, som hade en folkmängd av 36,000 invånare och en areal av 6.60 kvadratmil, på två distrikt, en uppdelning som eljest varit erforderlig. I samband med att stadsfiskalstjänsten i Karlskoga stad indragits och två landsfiskaler anställdes i distriktet, har staden förbundit sig att *dels* bidra med tre fjärdedelar av det belopp, som av statsmedel utgår i lön till åklagaren-polischefen och i vikariatsersättning jämte därå utgående tilläggsförmåner åt vikarie, som förordnas under åklagaren-polischefens tjänstledighet eller semester, *dels ock* att tillhandahålla erforderliga kontorslokaler för de båda i distriktet anställda landsfiskalerna och deras biträden samt att bestrida kostnaderna för lokalernas uppvärmning, städning och belysning ävensom att tillhandahålla erforderliga möbler och annan rumsinredning.

Rörande behovet att anställa två landsfiskaler i Mölndals distrikt anföres i promemorian följande:

En jämförelse mellan Karlskoga och Fässbergs distrikt giver vid handen, att förstnämnda distrikt har mer än dubbelt så stor folkmängd som det senare samt att arealen i förstnämnda distrikt är betydande under det att Fässbergs distrikt endast har en obetydlig ytvidd. Med utgångspunkt allenast från denna jämförelse synas förhållandena i Fässbergs distrikt knappast vara sådana, att de skulle motivera anställandet av två landsfiskaler i distriktet. Å andra sidan må framhållas, att Mölndal är av den storleksordningen, att staden förvisso skulle ha lämnats helt utanför landsfiskalsorganisationen, därest särskild utmätningsman funnits därstädes. Arbetsförhållandena få således utan vidare antagas vara sådana, att de lämna full sysselsättning åt två befattningshavare. Emellertid synes det icke vara riktigt att i detta sammanhang fästa avseende allenast vid folkmängdens storlek. Förhållandena i Mölndal synas vara så speciella, att de äro förtjänta av alldeles särskild uppmärksamhet. Sålunda må framhållas, att den nuvarande landsfiskalen i Fässbergs distrikt, vilken i realiteten är att betrakta som utmätningsman i staden, har en flera gånger större arbetsbörda än den, som regelmässigt åvilar befattningshavare i andra distrikt med samma folkmängd. Att utmätningsgöromålen och indrivningsverksamheten äro så omfattande sammanhänger otvivelaktigt med ortens karaktär av utpräglad industrisamhälle. 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning förutsatte, att det blivande Mölndals distrikt skulle organiseras enligt typ V, d. v. s. att organisationen skall omfatta en landsfiskal, en landsfiskalsassistent och ett skrivbiträde. Det är uppenbart, att denna organisation får betraktas som alltför svag, alldenstund distriktet redan nu är organiserat enligt typ VI med en landsfiskal och tre

skrivbiträden. Under sådana förhållanden förefaller det betänkligt att utöka den nuvarande befattningshavarens arbete jämväl med de maktpåliggande polis- och åklagargöromålen i staden. Organisationen synes då bliva svagare än för närvarande och torde ej erhålla tillräcklig styrka genom inrättandet av en landsfiskalsassistenttjänst. Såväl drätselkammaren, länsstyrelsen som landsfogden hava i sina yttranden i ärendet framhållit, att landsfiskalen icke skulle få tid övrig att ägna åt indrivningsverksamheten utan att ansvaret för denna närmast skulle komma att åvila assistenten, en anordning, som icke kunde anses försvarlig med hänsyn till den omfattning, som sagda verksamhet fått i just detta distrikt. Såväl länsstyrelsen som landsfogden hava tillika framhållit de krävande uppgifter, som måste åvila polischefen-åklagaren i en stad som Mölndal.

Då övervägande skäl syntes tala för att framställningen bifölles, har i promemorian föreslagits, att i distriktet, som borde benämnas Mölndals distrikt och omfatta Mölndals stad och Kållereds socken, skulle anställas två landsfiskaler, av vilka den ene skulle vara allmän åklagare och polischef och den andre utmätningsman. Stadsfiskalstjänsten i Mölndal skulle samtidigt indragas. För åklagaren-polischefen föreslås en placering i lönegrad A 23 av civila avlöningsreglementet och för utmätningsmannen en placering i lönegrad A 22. Med hänsyn till de obestridliga fördelar för staden, som skulle följa av den föreslagna organisationens genomförande samt den besparing, staden skulle göra i och med stadsfiskalstjänstens indragande, förutsattes vidare, att staden bidrage till kostnaderna för åklagaren-polischefens avlöande. Ersättningskyldigheten föreslås till $\frac{5}{12}$ av det belopp, som av statsmedel kommer att utgå till polischefen-åklagarens avlöande ävensom i vikariatsersättning och därå utgående tilläggsförmåner åt vikarie, som förordnas under åklagaren-polischefens tjänstledighet och semester. Denna ersättning bör i riksstaten redovisas såsom särskilda uppbördsmedel under femte huvudtitelns anslag till Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar. Vidare föreslås, att staden skall tillhandahålla erforderliga kontorslokaler åt de båda inom distriktet anställda landsfiskalerna och deras biträden samt bestrida kostnaderna för lokalernas uppvärmning, städning och belysning ävensom tillhandahålla erforderliga möbler och annan rumsinredning.

Organisationen föreslås skola genomföras den 1 juli 1943, dock att med tillsättandet av landsfiskalstjänsten i lönegrad A 23 skall anstå till den tidpunkt under budgetåret 1947/48, då nuvarande stadsfiskalen V. Dahlbrand avgår med pension eller den tidigare tidpunkt, då han till äventyrs må lämna sin tjänst. Intill sagda tidpunkt bibehålles stadsfiskalstjänsten i Mölndal, men Dahlbrand eller för honom tjänstgörande vikarie förordnas att, så länge stadsfiskalstjänsten bibehålles, tillika vara allmän åklagare och polischef inom hela distriktet. De ekonomiska förpliktelser, som skulle åligga Mölndals stad, skulle inträda först i samband med organisationens genomförande i dess helhet.

Yttranden över departementspromemorian. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i yttrande den 29 mars 1943 tillstyrkt för-

slaget. Stadsfullmäktige i Mölndal hava vid sammanträde den 26 mars 1943 för stadens del godkänt förslaget.

Försiktigheten synes mig bjuda att icke låta den speciella organisationsform, som kommit till användning inom Karlskoga landsfiskalsdistrikt, vinna efterföljd annat än i undantagsfall, då så anses av behovet oundgängligen påkallat. Det må framhållas, att inom riket endast finnas ytterligare tre landsfiskalsdistrikt, i vilka ingår stad, som har en med Karlskoga och Mölndal jämförlig folkmängdssiffra. De skäl, som av vederbörande myndigheter i departementspromemorian anförts för en omorganisation av landsfiskalstjänsten i nuvarande Fässbergs distrikt, anser jag övertygande. Då det förslag till överenskommelse, som staden för sin del godtagit, även synes fördelaktigt för kronan, anser jag, att detsamma bör godtagas jämväl av statsverket. Det bidrag, staden enligt förslaget skulle utgiva, torde böra erläggas halvårsvis emot räkning, som tillställes staden av länsstyrelsen. Den nya landsfiskalstjänsten i lönegrad A 22 bör upptagas i personalförteckningen, men bör i förteckningen anmärkas, att med tillsättandet av tjänsten i lönegrad A 23 skall anstå, intill dess stadsfiskalstjänsten i Mölndal i samband med nuvarande befattningshavares avgång indrages.

Departements-
chefen.

Landsfiskalernas lönegradsplacering i vissa fall.

Rörande landsfiskalernas lönegradsplacering anförde chefen för socialdepartementet statsrådet Möller i propositionen nr 225/1941 under erinran om att landsfiskalerna skulle placeras i tre olika lönegrader, nämligen A 22, A 23 och A 24, att den plan till tjänsternas fördelning på olika lönegrader, som legat till grund för kostnadsberäkningarna i propositionen nr 219/1940 L, icke kunde helt genomföras utan att därmed måste i viss utsträckning anstå i avvaktan på att vissa städer införlivades med landsfiskalsdistrikt. Vidare anförde departementschefen, att bestämmandet av huruvida landsfiskalstjänsten i visst distrikt skulle hänföras till A 22, A 23 eller A 24 torde böra ankomma på Kungl. Maj:t, som också torde böra äga att i samband med uppkommen vakans besluta om viss tjänsts överförande från en lönegrad till någon av de båda andra inom ramen av riksdagens beslut rörande antalet tjänster i de olika lönegraderna. I den mån städernas införlivande med landsfiskalsdistrikt fortginge, borde några tjänster i lönegrad A 22 utbytas mot ett motsvarande antal tjänster i lönegrad A 23 och några tjänster i lönegrad A 23 mot samma antal tjänster i lönegrad A 24. Förslag härom borde emellertid föreläggas riksdagen först, då utbytet bleve aktuellt.

Personalförteckningen upptager för närvarande 4 landsfiskaler i lönegrad A 24, 43 landsfiskaler i lönegrad A 23 och 362 landsfiskaler i lönegrad A 22.

Genom beslut den 18 september 1942 förordnade Kungl. Maj:t, att staden Tidaholm skulle förenas med Tidaholms landsfiskalsdistrikt. Med hänsyn till att distriktet härigenom avsevärt utvidgats synes landsfiskalstjänsten, vilken nu är placerad i lönegrad A 22, böra uppflyttas i lönegrad A 23. varför

i den fastställda personalförteckningen en tjänst i lönegrad A 22 bör utbytas mot en tjänst i lönegrad A 23.

Genom beslut den 28 juni 1941 förordnade Kungl. Maj:t, att landsfiskals-tjänsten i Glanshammars distrikt skulle hänföras till lönegrad A 23. Emellertid har Kungl. Maj:t den 21 augusti 1942 förordnat, att med Örebro stad skulle från och med den 1 januari 1943 införlivas bland annat Almby socken, vilken till följd därav skulle från sistnämnda dag upphöra att tillhöra Glanshammars landsfiskalsdistrikt. Då folkmängden i detta landsfiskalsdistrikt härigenom nedgått från i runt tal 15,400 invånare till i runt tal 10,900 invånare, synes landsfiskalstjänsten i distriktet böra nedflyttas från lönegrad A 23 till lönegrad A 22. Då tjänsten emellertid icke är vakant, synes övergången lämpligen böra ske så, att den nuvarande tjänsteinnehavaren överföres å övergångsstat, samt att i personalförteckningen för landsfiskalerna m. fl. upptages ytterligare en befattning som landsfiskal i lönegrad A 22, varvid föreskrives, att denna befattning icke må tillsättas, innan den på övergångsstat uppförde landsfiskalen i Glanshammars distrikt avgått från sin tjänst.

På grund härav och med hänsyn tagen jämväl till omorganisationen i Mölndals distrikt skulle personalförteckningen komma att upptaga 4 landsfiskaler i lönegrad A 24, 43 landsfiskaler i lönegrad A 23, 363 landsfiskaler i lönegrad A 22 samt en landsfiskal å övergångsstat i lönegrad A 23. Av dessa tjänster skulle emellertid en tjänst i lönegrad A 22 och en tjänst i lönegrad A 23 för närvarande hållas obesatta. I personalförteckningen bör jämväl bland tjänstemän å övergångsstat upptagas en landsfiskal å oreglerad avlöningsstat, vilken landsfiskal vid den nya landsfiskalsorganisationens genomförande den 1 oktober 1941 överfördes å övergångsstat.

Fråga om vissa ersättningar till nuvarande innehavarna av landsfiskals-tjänsterna i Kiruna och Malmbergets distrikt.

I skrivelse den 23 maj 1942 har länsstyrelsen i Norrbottens län anmält, att Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag tillhandahölle fria bostäder åt landsfiskalerna i Kiruna och Malmbergets distrikt, samt att bolaget för landsfiskalen i Kiruna distrikt dessutom anslagit medel för avlöning med 5,000 kronor årligen, vilka medel av bolaget inlevererades till länsstyrelsen, som därefter utbetalade avlöningen till befattningshavaren. Landsfiskalen vore dessutom av bolaget tillförsäkrad viss pensionsrätt. Då i samband med landsfiskalsorganisationens genomförande den 1 oktober 1941 tvekan uppstått, huru länsstyrelsen skulle förfara med ifrågavarande förmåner, har frågan underställts Kungl. Maj:ts prövning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande. Jämlikt beslut den 26 maj 1899 utarrenderade Kungl. Maj:t med riksdagens medgivande för en tid av 50 år dels till Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag viss kronan tillhörig mark i Jukkasjärvi socken dels ock till aktiebolaget Gellivare malmfält viss kronan tillhörig mark i Gällivare socken. Det senare bolagets rätt har sedermera

överlåtits å Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och arrendetiden har i båda fallen förlängts att gälla till och med utgången av år 1957. Bolagen förbundo sig i arrendeavtalen att tillhandahålla länsstyrelsen i Norrbottens län erforderliga medel för avlönande av den polisstyrka, som till ordningens vidmakthållande å Luossavaara och Kiirunavaara malmfält och närmast därintill belägna områden samt å Malmberget och närmast därintill belägna område av länsstyrelsen förordnades. I enlighet härmed har länsstyrelsen såvitt avser malmfältet i Kiruna under tiden närmast efter avtalets ingående uppdragit åt, bland andra, en extra länsman att fullgöra vissa polisgöromål, avseende företrädesvis ledningen av den i Kiruna tjänstgörande poliskåren. Efter omorganisationen av fögderiförvaltningen inrättades emellertid från och med den 1 januari 1918 på statsverkets bekostnad en ordinarie landsfiskalstjänst i Kiruna, med åliggande enligt då gällande instruktion att närmast under landsfogden ansvara för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet inom tjänstgöringsdistriktet samt utöva inseende över polisväsendet därstädes och befäl över där anställd polispersonal. Till innehavare av denna befattning förordnades dåvarande extra länsmannen i Kiruna C. A. Olsson. Genom beslut den 2 januari 1918 beviljade länsstyrelsen Olsson tjänstledighet tillsvidare från extra länsmanstjänsten, dock med skyldighet att fortfarande handlägga vissa ärenden, som enligt ordningsstadgan för rikets städer, byggnadsstadgan, brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgan för riket jämte vissa enligt dessa stadgor särskilt utfärdade ordningsföreskrifter ankomme på polismyndigheten. Samtidigt förordnades en annan person att fullgöra de övriga arbetsuppgifter, som ankommo på den i samhället anställde extra länsmannen. Såsom fortfarande extra länsman i Kiruna tillerkändes Olson av det anslag och de förmåner, som tillhandahöllös av bolaget, fri bostad ävensom ett årligt belopp av 2.000 kronor. Nämda belopp höjdes sedermera till 4.400 kronor. Olsson bibehölls vid dessa förmåner till sin avgång från tjänsten år 1930.

Även i Malmberget avlönades med medel, som anvisades av bolaget, en extra länsman, sedermera kallad extra landsfiskal, vars distrikt i huvudsak omfattade Malmbergets nuvarande landsfiskalsdistrikt. Befattningen i fråga innehades under tiden 1 december 1916—31 juli 1930 av A. Wallin, som då förordnades till landsfiskal i Kiruna distrikt. Under sin tjänstgöring i Malmberget tillförsäkrades Wallin i likhet med bolagets tjänstemän viss pensionsrätt. Utan att ens formellt hava varit förordnad som extra länsman eller extra landsfiskal i Kiruna har Wallin, sedan han tillträdde befattningen såsom landsfiskal i Kiruna distrikt, från bolaget uppburit samma förmåner, som tidigare tillkommo Olsson. Från och med den 1 april 1941 höjdes den kontanta ersättningen med 600 kronor till 5.000 kronor. Förmånen av fri bostad har uppskattats till ett värde av 2.160 kronor. Wallin erhöll den 5 september 1941 fullmakt å landsfiskalstjänsten i Kiruna distrikt.

Den extra länsmanstjänst, som efter Olssons utnämning till landsfiskal den 1 januari 1918, fortfarande fanns i Kiruna, ehuru innehavaren tillerkändes vissa begränsade befogenheter, omändrades från och med den 1 april 1939

till en biträdande landsfiskalstjänst i Kiruna distrikt, och avlönades även denna tjänst av bolaget. Då i samband med den nya landsfiskalsorganisationens genomförande den 1 oktober 1941 en landsfiskalsassistent anställdes i distriktet, blev den av bolaget avlönade biträdande landsfiskalstjänsten utbytt mot en kriminalkonstapelstjänst.

Till Wallins efterträdare i Malmbergets extra landsfiskalsdistrikt förordnade länsstyrelsen från och med den 1 september 1930 t. f. landsfiskalen i Älvsby distrikt N. A. Eriksson. Denne erhöll den 5 september 1941 fullmakt å landsfiskalstjänsten i Malmbergets distrikt. Under sin tjänstgöring som extra landsfiskal i distriktet åtnjöt Eriksson av bolaget, förutom kontant lön, förmånen av fri bostad, vilken uppskattats till ett värde av 1,000 kronor. Efter sin utnämning till ordinarie landsfiskal, har Eriksson kvarbott i bostaden och bolaget har icke avkrävt honom någon hyra eller anmodat honom att flytta.

I sin förutnämnda skrivelse den 23 maj 1942 framhöll länsstyrelsen i Norrbottens län, att billighetsskäl syntes tala för att Wallin och Eriksson skulle medgivas rätt att bibehålla ifrågavarande förmåner under sin återstående tjänstetid. I anslutning härtill anförde länsstyrelsen, att anledningen till att såväl Olsson som sedermera Wallin fått uppbära de till extra länsmannen i Kiruna anslagna löneförmånerna, vore att söka i såväl bolagets som länsstyrelsens önskan att med hänsyn till de säregna förhållandena å platsen å ifrågavarande tjänst erhålla en kvalificerad befattningshavare. Beträffande Wallin blev något formligt beslut icke fattat från länsstyrelsens sida om löneförmånerna, men någon ändring i den tidigare ordningen förut-sattes icke vid Wallins tillträde av landsfiskalstjänsten, utan bolaget fortfor att till länsstyrelsen inleverera de kontanta beloppen, vilka intill den 1 oktober 1941 utbetalats till Wallin. Länsstyrelsen hölle före, att Wallin icke skulle hava sökt tjänsten i Kiruna, med mindre han tillförsäkrades ifrågavarande förmåner.

Statskontoret, som den 10 juni 1942 avgivit yttrande i ärendet, har framhållit, att något behov av extra länsman i Kiruna icke förelegat efter den 1 januari 1918, alldenstund chefskapet över polisstyrkan i Kiruna och övriga polisgöromål, som tidigare ankommit på den extra länsmannen, i den mån dessa åligganden icke kunde överlätas åt annan med av bolaget tillhandahållna medel avlönad polisman, torde hava ålegat innehavaren av den nyinrättade landsfiskalsbefattningen i Kiruna distrikt i denna hans egenskap. Statskontoret förmenade, att de medel, som bolaget efter denna tidpunkt inlevererat till länsstyrelsen för avlönande av den extra länsmannen, bort användas till bestridande av statsverkets kostnader för landsfiskalens avlöning. Statskontoret funne det uteslutet, att Wallin, efter den senaste löneregleringens genomförande från och med den 1 oktober 1941 skulle, utöver honom tillkommande avlöning, få bibehållas vid de förmåner, som tillhandahölls av bolaget. Slutligen hemställde statskontoret, att frågan om Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags bidragsskyldighet till polisväsendet vid de lappländska malmfälten måtte bliva föremål för ingående utredning.

I förnyat yttrande den 28 december 1942 har Länsstyrelsen med åberopande av i huvudsak samma synpunkter, som tidigare anförts, vidhållit sin ståndpunkt till frågan.

Wallin har i skrivelser den 21 mars och den 31 augusti 1942 framhållit, att han vid sökandet av landsfiskalstjänsten i Kiruna av bolaget tillförsäkrades ifrågavarande förmåner, vilka han ansåge utgöra ersättning för polischefskapet över den av bolaget i Kiruna bekostade poliskåren, som omfattade 12 man. Wallin hade saknat anledning antaga, att han efter den 1 oktober 1941 icke skulle äga åtnjuta ifrågavarande förmåner. Han bleve i annat fall i hög grad ekonomiskt lidande på den genomförda löneregleringen. Wallin vore redan nu berättigad till viss pension från bolaget, men pensionens belopp skulle stiga med varje ytterligare tjänsteår.

Eriksson har i skrivelse den 23 november 1942 ifrågasatt, huruvida den omständigheten, att han kvarbodde i den av bolaget till hans disposition ställda bostaden utan att betala hyra, vore ett ärende av beskaffenhet att fordra Kungl. Maj:ts godkännande. Vore så fallet, hemställde Eriksson att få tillgodonjuta ifrågavarande förmån.

Vid de underhandlingar, som förts med Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, har bolaget förklarat, att sedan ordinarie landsfiskalsdistrikt inrättats i Kiruna och Malmberget, det icke borde åligga bolaget att tillhandahålla landsfiskalerna i dessa distrikt fria bostäder eller att bidra till deras avlönande, vare sig i form av lönetillskott utöver deras lön från statsverket eller genom medlens inlevererande till statsverket för bestridande av statsverkets kostnader för dessa landsfiskalers avlönande. På grund av gjorda utfästelser ansåge bolaget dock, att så länge Wallin och Eriksson innehade sina ifrågavarande befattningar, bolaget ägde skyldighet att tillhandahålla dem fria bostäder samt Wallin dessutom det kontanta belopp, han tidigare fått uppbära från bolaget.

Sedan de av Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag bekostade extra landsfiskalstjänsterna i Kiruna och Malmberget omändrats till statliga befattningar, lär det icke kunna komma i fråga, att framtida tjänstinnehavare skola äga rätt att utöver lönen från staten uppbära några löneförmåner från bolaget. Frågan, huruvida bolaget framgent överhuvud taget skall äga skyldighet att bidra till ifrågavarande tjänsters avlönande, torde icke nu kunna avgöras utan synes böra prövas i ett vidare sammanhang, då spörsmålet om bolagets skyldighet att svara för kostnaderna för polisväsendet vid de lappländska malmfälten blir aktuellt. Så blir fallet under år 1957, då tiden för arrendeavtalen utlöper. Billighetsskäl synas emellertid tala för att låta de nuvarande tjänsteinnehavarna tills vidare bibehålla ifrågavarande extra förmåner. nämligen Eriksson fri bostad samt Wallin fri bostad och det kontanta årliga lönetillskottet. Jag vill beträffande Wallin särskilt framhålla, att han vid sitt tillträde av landsfiskalstjänsten i Kiruna distrikt tillförsäkrats ifrågavarande förmåner och redan tidigare åtnjutit pensionsrätt hos bolaget. Wallin torde vid uppnådd pensionsålder icke innehava stadgat antal tjänsteår

Departements-
chefen.

för åtnjutande av full pension. Vid bedömandet av Wallins rätt till pension från statsverket, kommer därför frågan om hans pensionsrätt hos bolaget att bliva av betydelse. Emellertid torde Wallin och Eriksson icke äga rätt att efter den nya landsfiskalsorganisationens genomförande bibehålla ifrågasvarande extra förmåner utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t och riksdagen, varför frågan härom bör underställas riksdagen.

Jag övergår härefter att behandla vissa spörsmål rörande den icke-ordinarie personalen.

Frågor rörande icke-ordinarie personal.

Vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst.

1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning. I sitt år 1939 avgivna betänkande anförde 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning, att vikarie för landsfiskal borde utses av länsstyrelsen, som till vikarie borde förordna endast landsfiskal, annan distriktsåklagare med landsfiskalskompetens, landsfiskalsassistent eller landsfiskalsaspirant med behörighet till landsfiskalsassistentbefattning. Efter avlagd distriktsåklagarexamen skulle aspiranten antagas till extra tjänsteman, varvid föreslogs en placering i lönegrad Ex 2. Förordnades aspiranten, sedan han antagits till extra tjänsteman, att uppehålla assistenttjänst eller annan tjänst å landsfiskalskontor, komme lönen att utgå enligt de för sådant fall gällande särskilda reglerna i avlöningsreglementet. Med hänsyn till regleringen av aspirantanläggningen vore det att förvänta, att den tid, aspiranten kvarstode såsom extra tjänsteman, bleve jämförelsevis kort.

1940 års riksdag. I propositionen nr 219/1940 angående omorganisation av landsfiskals- och statsfiskalsbefattningarna m. m. anförde chefen för socialdepartementet statsrådet Möller att de sakkunnigas förslag, att aspiranterna efter genomgången teoretisk utbildning skulle antagas till extra tjänstemän, i samtliga yttranden lämnats utan erinran. Den föreslagna löneställningen hade däremot allmänt ansetts för låg. Svea hovrätt, länsstyrelsen i Södermanlands län och en landsfogde hade föreslagit en placering i lönegraden Ex 4, allmänna lönenämnden en placering i lönegraderna Ex 4, Ex 7 och Ex 11 samt 1936 års lönekommitté en placering i Ex 9. Lönenämnden hade subsidiärt föreslagit arvode i stället för lön. Lönekommittén hade icke velat tillstyrka, att aspiranterna under anställningstiden såsom extra tjänstemän skulle kunna erhålla förordnanden å biträdesbefattning i avvaktan på att assistentbefattning bleve ledig. Det hade syntts lönekommittén lämpligare, att aspiranterna såsom extra tjänstemän tilldelades en bestämd skälig lönegrad men gjordes skyldiga att under anställningstiden i denna egenskap fullgöra tjänstgöring av vad slag, som kunde ifrågakomma.

I anslutning härtill anförde departementschefen följande:

Jag vill även ansluta mig till de sakkunnigas förslag, att aspiranterna, sedan de avlagt distriktsåklagareexamen och sålunda förvärvat formell kompetens för distriktsåklagarebefattning, skola av länsstyrelserna antagas till extra tjänstemän. Antagningen synes böra gälla anställning såsom extra tjänstemän vid fögderiförvaltningarna. Vad beträffar den föreslagna löneplaceringen i lönegraden Ex 2 har jag funnit denna väl låg. Flera yrkanden om en gynnsammare löneplacering hava även framställts i yttrandena. Enligt cirkuläret den 12 november 1937 till länsstyrelserna angående lönesättning för icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna m. m. må till befattningshavare, som antagits till extra landskanslist eller extra landskontorist, utgå lön under första tjänsteåret högst enligt 4:e lönegraden i löneplanen för extra tjänstemän, under påföljande två år högst enligt 7:e lönegraden och under därefter följande tre år högst enligt 11:e lönegraden i samma löneplan. Det synes, såsom jämväl framhållits av allmänna lönenämnden, icke gärna kunna ifrågakomma att giva de examinerade distriktsåklagaraspiranterna en sämre löneställning än den som sålunda tillkommer extra landskanslister och extra landskontorister. Den begynnelselönen aspiranterna skulle erhålla genom att jämföras med nämnda befattningshavare synes mig skäligen. Med hänsyn till den i det övervägande antal fall mycket korta tid som aspiranterna kunna förväntas komma att innehava ställningen såsom extra tjänstemän torde man emellertid kunna ifrågasätta behovet av att meddela särskilda bestämmelser angående lönegradsupplyftning efter vissa tidsperioder.

Departementschefen föreslog därefter, att lönen till ifrågavarande distriktsåklagaraspiranter skulle utgå efter lönegrad Ex 4 samt att aspiranterna skulle vara skyldiga att under anställningstiden fullgöra tjänstgöring av vad slag som kunde ifrågakomma, med bibehållande av lönen i den för dem fastställda lönegraden. Propositionen vann i denna del riksdagens godkännande.

1941 års riksdag. I proposition nr 225/1941 angående lönereglering för landsfiskaler m. m. erinrade departementschefen om det beslut, som i denna del fattats vid nästföregående års riksdag. Departementschefen ansåg emellertid anledning icke föreligga att för budgetåret 1941/42 begära medel för avlöande av ifrågavarande extra tjänstemän.

1942 års kungörelse. I samband med den nya landsfiskalsorganisationens genomförande utfärdade Kungl. Maj:t den 24 april 1942, nr 220, kungörelse om antagande av aspiranter å landsfiskalstjänst m. m. I 23 § av denna kungörelse stadgas, att landsfiskalsaspirant, som avlagt distriktsåklagareexamen eller juris kandidatexamen och som med godkända betyg genomgått polischefskurs, skall av länsstyrelsen i det län, till vilket han hör, antagas till extra tjänsteman med placering i lönegrad Ex 4 av civila icke-ordinariereglementet. Sådan tjänsteman skall vara skyldig att utföra anvisat arbete hos landsfiskal eller landsfogde ävensom att mottaga förordnanden inom polis- och åklagarväsendet. Å sådan tjänsteman skola vissa bestämmelser i assistentkungörelsen rörande befogenhet, semester, rätt till bisysslor och entledigande m. m. äga motsvarande tillämpning. Kungörelsen trädde i kraft den 15 maj 1942, dock med den inskränkningen, att stadgandet i 23 § skulle träda i kraft den dag, Kungl. Maj:t framdeles bestämmer.

Enligt övergångsbestämmelserna till sagda kungörelse må den, som, utan

att hava erhållit extra ordinarie anställning som landsfiskalsassistent, före den 1 oktober 1941 jämlikt då gällande bestämmelser varit behörig att utnämnas till landsfiskal, av antagningsnämnden antagas till landsfiskalsaspirant. Har sådan person med godkända betyg genomgått polischefskurs eller undergått annan utbildning, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande må likställas därmed, skall stadgandet i 23 § efter dess ikraftträdande äga motsvarande tillämpning å honom, därest han icke dessförinnan erhållit annan anställning i högre lönegrad.

Departementspromemorian. *Brister i den nuvarande organisationen.* Vid den nya landsfiskalsorganisationens genomförande den 1 oktober 1941 fanns ett antal färdigutbildade aspiranter, vilka icke vunno befordran som landsfiskalsassistenter. Dessa aspiranter hade vunnit sin utbildning enligt de före den 1 oktober 1941 gällande reglerna men voro på grund av utfärdade övergångsbestämmelser fortfarande behöriga att söka och erhålla landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst, dock med den inskränkningsen, att vissa av dem skulle underkasta sig ytterligare teoretisk polisutbildning. Följdriktigheten hade fordrat, att dessa aspiranter antagits som extra tjänstemän i lönegrad Ex 4. Då bestämmelserna härom i kungörelsen om antagande av aspiranter å landsfiskalstjänst m. m. ännu icke trätt i kraft, har följden blivit, att dessa aspiranter för sin försörjning måst söka anställning antingen som kanslibiträden i lönegrad A 7 eller skrivbiträden i lönegrad Eo 5 resp. Eo 2. Denna anordning har medfört stora olägenheter. En sträng åtskillnad har nämligen icke kunnat upprätthållas mellan aspiranterna å ena sidan och skrivbiträden å den andra. De kanslibiträden och skrivbiträden, som ägt landsfiskalskompetens, ha nämligen måst anlitas som vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst. Då ersättare för dessa vikarier saknats, ha många landsfiskaler under långa tider fått avvara all biträdes-hjälp. I andra fall har, då landsfiskalsassistent vikarierat å högre tjänst eller åtnjutit semester, ersättare för denne icke kunnat förordnas, varför assistenttjänsten under långa tider stått obesatt. På några håll har svårighet att erhålla vikarie medfört, att landsfiskalerna icke fått uttaga sin semester helt, och på andra håll, att assistenterna icke erhållit någon eller endast obetydlig semester. Under år 1942 har bristen på vikarier varit särskilt kännbar beroende på de långvariga vakanserna på åtskilliga landsfiskalstjänster och på militärinkallelser. Många befattningshavare hade vidare tjänstledighet för genomgående av förkortade polischefskurser och andra på grund av förordnanden som hemortsförsvarsassistenter. Till belysande av de svårigheter, som uppstått, anföres, att sammanlagt 25 biträden på grund av vikariat å högre tjänst antingen icke alls eller endast kort tid uppehållit sina egentliga befattningar.

Ehuru en av de främsta orsakerna till svårigheten att tillgodose vikariebehovet är att söka i den anförda omständigheten, att ett stort antal färdigutbildade landsfiskalsaspiranter placerats som skrivbiträden, föreligger otvivelaktigt en stor brist på lämpliga vikarier överhuvud taget.

Bestämmandet av vikariebehovet. Behovet av vikarier bestämmes i första

hand av den sammanlagda tid, varunder landsfiskaler och landsfiskalsassistenter äga åtnjuta semester. Den sammanlagda tiden härför kan beräknas uppgå till i runt tal 51 år. I andra hand bestämmes vikariebehovet av den tid, varunder befattningshavarna kan beräknas åtnjuta tjänstledighet för sjukdom, offentligt uppdrag eller av liknande orsak. Ehuru en beräkning härav är vansklig, har tiden uppskattats till i runt tal 19 år. Tänkes den sammanlagda tiden för semester och annan tjänstledighet, 70 år, fördelad året runt samt att vikarie alltid förordnades för landsfiskalsassistent, som upprätthåller högre befattning, skulle det erfordras 70 befattningshavare utanför biträdesorganisationen för att tillgodose vikariebehovet.

Semestrarnas fördelning under året. Före den nya organisationens ikraftträdande torde landsfiskalerna i regel hava kunnat tillförsäkras semester under de egentliga sommarmånaderna juni—augusti. En fördelning av semestrarna över hela året skulle således innebära en avsevärd försämring av befattningshavarnas tidigare ställning. Vid övervägande av hithörande spörsmål måste man å ena sidan beakta, att landsfiskalerna i regel uppnått en ålder, som bör berättiga dem att få semestern förlagd till den varma och vackra årstiden, då ledighetens syfte att skänka vila och rekreation bäst uppfylles. Det torde även för övriga befattningshavares del vara angeläget, att de med icke allt för många års mellanrum tillförsäkras sommaresemester, åtminstone under någon tid av den dem tillkommande ledigheten. Å andra sidan kan framhållas, att man inom andra statliga verk och även inom de privata affärsföretagen sett sig nödsakad att delvis förlägga semestrarna till annan del av året än de egentliga sommarmånaderna. Det synes sålunda rimligt, att landsfiskalernas semester fördelas under en tidrymd av 5—6 månader i södra och mellersta Sverige och 4 månader i de tre nordligaste länen. För landsfiskalernas del skulle detta icke innebära en alltför kännbar försämring, då varje befattningshavare likväl vartannat år kunde påräkna semester under månaderna juni—augusti. För landsfiskalsassistenternas del bleve det dock nödvändigt att fördela semestrarna under hela året. Turen till semester kunde likväl förbättras, om befattningshavarna överenskomma att endast uttaga en del av ledigheten under sommaren och återstoden under annan tid av året.

Vissa distrikt självförsörjande. Med utgångspunkt från att landsfiskalernas semestrar i södra och mellersta Sverige fördelas under en tidrymd av fem månader samt i de tre nordligaste länen under en tidrymd av fyra månader samt under förutsättning, att vikarie alltid förordnas för assistent, som upprätthåller högre befattning, skulle det erfordras i runt tal 85 befattningshavare utanför biträdesorganisationen för att täcka vikariebehovet. Med en sådan organisation skulle assistenterna likväl få uttaga sin semester endast under vinterhalvåret. Vidare har vid denna beräkning hänsyn icke tagits till att befattningshavarna nödgas uttaga annan tjänstledighet än semester jämväl under ifrågavarande fem, respektive fyra månader. Då det näppeligen kan anses rimligt att utöka organisationen med ett så stort antal befattningshavare, böra utvägar sökas för att nedbringa antalet till ett minimum. Så synes kunna

ske, om vissa landsfiskalsdistrikt göras så att säga självförsörjande, då det gäller att tillgodose vikariebehovet under semestrarna. I flertalet distrikt med assistent torde semesterledigheterna kunna ordnas så, att de tre befattningshavarna, nämligen landsfiskalen, assistenten och skrivbiträdet, uttaga semester efter varandra, utan att annan förändring i personalbeståndet äger rum, än att assistenten under landsfiskalens semester förordnas att jämte egen tjänst uppehålla landsfiskalstjänsten. Vid sjukdom eller annan tjänstledighet borde vikarie däremot förordnas å den tjänstlediges befattning. Tages assistenten i anspråk för sådant vikariat eller för semestervikariat i annat distrikt, borde vikarie alltid förordnas för assistenten. Emot denna anordning kunna givetvis vissa erinringar anföras. I första hand kan framhållas det oegentliga i att man under vissa tider av året minskar den biträdesorganisation, som ansetts erforderlig för distriktets behöriga skötande. Häremot kan dock genmåljas, att man inom andra delar av statsförvaltningen arbetar med minskad personal under semestrarna. Detta låter sig dock givetvis lättare göra inom verk och institutioner, där personalen är talrikare än på ett landsfiskalskontor med dess i detta fall tre befattningshavare. Emot anordningen kan vidare anföras, att det ur kontrollsynpunkt är olämpligt, att en landsfiskalsassistent annat än för kortare tid vikarierar som landfiskal i eget distrikt. Häremot kan invändas, att då flera landsfiskaler oftast åtnjuta semester samtidigt, kontrollsynpunkten kan tillgodoses genom ett byte av assistenter de självförsörjande distrikten emellan. Då landsfiskalsassistenterna i regel hunnit bliva förtrogna med flera distrikt inom samma län, torde olägenheten av ett sådant byte icke bliva allt för stor.

Antalet erforderliga vikarier. Givet är, att icke alla assistentdistrikt kunna göras självförsörjande under semestrarna. I de mest arbetstygda distrikten måste vikarie alltid förordnas, då assistenten icke uppehåller sin befattning. En undersökning har givit vid handen, att av de 160 landsfiskalsdistrikten med assistent 101 kunde antagas vara självförsörjande under det att så icke vore fallet med de 59 återstående distrikten. Med utgångspunkt härifrån samt att semestrarna för landsfiskalerna borde fördelas under en tidrymd av 5—6 månader i södra och mellersta Sverige samt 4—5 månader i de nordligaste länen, har en beräkning skett av antalet i varje län erforderliga vikarier utanför biträdesorganisationen. Beräkningen giver till resultat, att sammanlagda antalet erforderliga vikarier skulle uppgå till 59. Tidrymden för semestrarnas fördelning blir i ett län två månader, i tio län 5 månader, i ytterligare tio län 6 månader samt i de tre nordligaste länen 4—5 månader. För anordningens genomförande förutsättes, att vissa län i mindre utsträckning tillhandahålla vikarier för tjänstgöring i angränsande län. Rörande förslagets enskildheter torde få hänvisas till den som bilaga till detta protokoll fogade tablån.

De erforderliga 59 vikarierna komma i regel att under halva året tagas i anspråk för vikariat å assistenttjänst under landsfiskalernas semestrar. Under återstoden av året få de i första hand anlitas som vikarier under assistenternas semestrar och i andra hand som vikarier under sjukdom eller annan

tjänstledighet för landsfiskaler och assistenter. Det är troligt, att vikarierna härigenom bliva sysselsatta året runt. Skulle det inträffa, att en vikarie någon kortare tid icke behöver tagas i anspråk för vikariat, lärer full sysselsättning i allt fall kunna beredas honom inom särskilt arbetstyngda distrikt eller å landsfogdens expedition.

Vikariernas ställning. Det ökade personalbehov, som sålunda konstaterats föreligga, kan tänkas tillgodosett på flera sätt. Sålunda kunde man anställa 59 landsfiskalsassistenter utan fast stationeringsort, s. k. ambulerande assistenter. Då antalet assistenter redan uppgår till 162, vore det emellertid knappast tillrådligt att tillskapa ett så stort antal nya tjänster, då proportionen mellan antalet landsfiskaltjänster och antalet assistenttjänster därigenom skulle avsevärt förryckas. 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning torde hava förutsatt, att de färdigutbildade landsfiskalsaspiranter, som icke vunnit befordran till landsfiskalsassistenter men vilka antagits som extra tjänstemän, borde anlitas som vikarier. Det synes därför ligga närmast till hands att bygga vidare på de principer, som framlagts av 1937 års utredning. En första åtgärd synes därför vara, att de färdigutbildade aspiranter, som nu finnas å landsfiskalsbanan men vilka icke vunnit befordran, utskiljas från biträdesorganisationen och antagas till extra tjänstemän samt att antalet aspiranter fördelas jämnare på de olika länen. Jämväl landsfiskalseleverna böra lösgöras från biträdesorganisationen och även de fördelas jämnare mellan de olika länen. Genom dessa åtgärder skulle de nu rådande missförhållandena inom biträdesorganisationen till en del kunna undanröjas.

Reglering av aspirantantagningen. 1937 års utredning förutsatte, att antagningen av aspiranter skulle regleras efter det beräknade antalet platser, som bliva lediga under tiden närmast efter det aspiranterna avlagt sin examen. Man beräknade avgången till i genomsnitt 20 befattningshavare årligen, varför, då distriktsåklagarkursen skulle anordnas endast vart annat år, omkring 40 elever skulle utexamineras i varje kurs. Under de närmast följande två åren skulle samtliga dessa aspiranter därefter vinna befordran. Denna beräkning kan i viss mån sägas icke hålla streck. En företagen undersökning har nämligen givit vid handen, att avgången fördelar sig mycket ojämnt på olika år. Ena året kan den sålunda uppgå till 25—30 för att nästa år stanna vid 12—15 befattningshavare. Skulle man därför rätta aspirantantagningen uteslutande efter den beräknade avgången av befattningshavare, skulle detta medföra, att de färdigutbildade aspiranternas antal skulle växla betydligt från ett år till ett annat. Skola dessa aspiranter kunna tagas i anspråk för att täcka det stora behovet av vikarier, måste man därför förutsätta, att antagningen regleras därefter och att antalet hålles tämligen konstant.

Ambulerande landsfiskalsassistenter. Emellertid torde det vara ofrånkomligt att inrätta ett mindre antal ambulerande assistenttjänster. Detta bör ske i sådana län, där behovet av vikarier är stort men antalet assistenttjänster är synnerligen ringa. I dessa län skulle eljest en allför stor disproportion uppstå mellan å ena sidan antalet färdigutbildade och obefordrade aspiranter samt å andra sidan antalet assistenttjänster, varå de extra tjänstemännen

inom länet kunna aspirera. Utredningen giver vid handen, att sammanlagt sex ambulerande assistenttjänster böra inrättas, nämligen en i Östergötlands län, två i Jämtlands län, två i Västerbottens län samt i Norrbottens län, där en ambulerande assistent redan är förordnad, ytterligare en sådan tjänst.

Kader av färdigutbildade aspiranter. Då antalet vikarier, enligt vad tidigare anförts, kan bestämmas till minst 59, synes kadern av färdigutbildade men obefordrade aspiranter böra hållas omkring 53. Givet är, att denna siffra icke kan hållas absolut konstant, beroende på att nya aspiranter utexamineras i slutet av vart annat år men att befordringarna av de äldre aspiranterna inträffa under hela tvåårsperioden. Vid slutet av varje sådan period måste antalet aspiranter därför nödvändigtvis förete en betydande minskning. Emellertid medför den omständigheten, att distriktsåklagarkursen torde komma att anordnas med början endast vart annat år, nämligen under år med jämna årtal, att de landsfiskelselever, som antagas under år med udda årtal, efter färdig provtjänstgöring och praktisk polistjänstgöring få vänta ett helt år, innan de vinna inträde på kursen. Dessa aspiranter synas hava hunnit så långt i utbildning, att de kunna anlitas som vikarier och tagas i anspråk för att täcka bristen på färdigutbildade aspiranter.

Förslagets inverkan på aspiranternas befordringsutsikter. En reglering av aspirantantagningen jämväl med hänsyn till antalet erforderliga vikarier måste givetvis påverka aspiranternas befordringsutsikter. En företagen undersökning av befordringsgången synes giva till resultat, att de landsfiskelselever, som antagas under år med jämnt årtal efter avlagd examen få såsom extra tjänstemän vänta i minst tre och högst fyra år, innan de kunna vinna befordran. För landsfiskelselever åter, som antagas under år med udda årtal, blir motsvarande väntetid lägst två och högst tre år. Beträffande denna kategori är det emellertid att märka, att de fått sin utbildningstid förlängd med ett år i väntan på att vinna inträde på distriktsåklagarkursen.

De extra tjänstemännens löneställning. I jämförelse med vad som tidigare förutsattes, innebär förslaget sålunda en avsevärd försämring av aspiranternas befordringsutsikter. Förslaget förutsätter, att de extra tjänstemännen som en följd härav givas en bättre löneställning än i lönegrad Ex 4. Efter en jämförelse med de löneförmåner, som utgå till extra landskanslister och skrivbiträden å landsfiskalskontor, har föreslagits, att de utexaminerade aspiranterna antagas till extra tjänstemän i lönegrad Ex 6, att de efter ett års tjänstgöring uppflyttas i lönegrad Ex 9 och efter ytterligare två års tjänstgöring i lönegrad Ex 13. Under anställningstiden skulle de vara skyldiga att fullgöra tjänstgöring av vad slag som kan ifrågakomma med bibehållande av lönen i den för dem fastställda lönegraden.

Det förutsattes, att de extra tjänstemännen skola komma i åtnjutande av reseersättning vid resa för tillträdande och frånträdande av vikariat. Enligt socialdepartementets ämbetsskrivelse till länsstyrelserna den 5 september 1941 må tjänstgöringstraktamente enligt 20 § 2 mom. civila icke-ordinarie-reglementet till tjänsteman utan fast stationeringsort utgå under högst 15 dagar efter förändring av tjänstgöringsort. Denna bestämmelse, som när-

mast har avseende å ambulerande landsfiskalssistenter, borde givas motsvarande tillämpning å de aspiranter, som antagits till extra tjänstemän.

Förslagets genomförande. Det sålunda framlagda förslaget kan icke i hela sin utsträckning genomföras förrän tidigast vid årsskiftet 1946—1947, då den första kullen av landsfiskalsaspiranter utexaminerats från distriktsåklagare- och polischefskursen. Dessförinnan finnes icke tillräckligt antal aspiranter att tillgå. Härom anföres följande:

Vid sammanträde den 23—25 november 1942 beslöt nämnden för antagande av aspiranter å landsfiskalstjänst antaga 52 personer såsom landsfiskalsaspiranter. Dessa aspiranter äro färdigutbildade, dock att flertalet av dem icke torde ha erhållit föreskriven teoretisk polisutbildning. Samtidigt avvisade nämnden ett antal ansökningar rörande antagande till landsfiskalsaspirant från personer, vilka likaledes vunnit behörighet enligt de tidigare gällande reglerna, men vilka enligt nämndens uppfattning lämnat landsfiskalsbanan. Vid sammanträde den 29—30 mars 1943 beslöt nämnden dock att i fyra fall tillstyrka besvär, som anförts över detta nämndens beslut. Det torde kunna antagas, att dessa besvär bifallas av Kungl. Maj:t. På grund härav skulle man kunna räkna med att det finnes 56 färdigutbildade aspiranter på banan. Av dessa hava emellertid 14 redan vunnit befordran, och ytterligare tio komma med säkerhet att befordras till assistenter före årets slut. I fem fall äro de ordinarie assistenterna förordnade å andra tjänster eller till andra uppdrag, varför tillgången på aspiranter minskas med samma antal. Två äro juris studerande och kunna icke tagas i anspråk som vikarier. För ändamålet återstå alltså vid innevarande års utgång endast 25 aspiranter. Av dessa skola sex besätta de föreslagna ambulerande assistenttjänsterna. Fyra äro ordinarie eller extra ordinarie landskanslister men kunna disponeras som vikarier. Det tillgängliga antalet övriga aspiranter torde böra antagas som extra tjänstemän, oaktat att de ej hunnit genomgå förkortad polischefskurs. Som landsfiskalselever hava vidare av nämnden antagits sju personer, vilka avlagt kansliexamen eller juris kandidatexamen och vilka delvis fullgjort provtjänstgöring eller praktisk polistjänstgöring, varför de inom kort torde kunna antagas till extra tjänstemän. Så torde böra ske, oaktat att de icke hunnit genomgå polischefskursen, vartill tillfälle hittills saknats. Härigenom skulle antalet disponibla vikarier uppgå till 32. Dessa befattningshavare synas så gott sig göra låter böra fördelas på länen, en åtgärd, som dock icke kan vidtagas förrän beslut föreligger om deras lönegradsplacering. Under åren 1944—1946 kommer antalet aspiranter att sjunka ytterligare. Vid utgången av 1946 torde deras antal, inberäknat ovan nämnda sju elever, uppgå till högst fyra. Bristen på vikarier under dessa år torde i viss mån kunna nödtorftigt fyllas av icke färdigutbildade aspiranter, som vänta på tillträde till distriktsåklagarkursen.

Vissa övergångsbestämmelser. Det förutsättes, att aspiranternas skiljande från skrivbiträdesorganisationen icke för den enskilde befattningshavaren skall medföra någon försämring i löne- eller pensionshänseende. Samtliga aspiranter med undantag av tre hava tjänstgjort som landsfiskal och landsfiskalsassistent en sammanlagd tid av över tre år. Flertalet har i sina skrivbiträdesbefattningar redan vunnit uppflyttning i högre löneklass. Det synes därför skäligt, att de som extra tjänstemän för uppflyttning i högre löneklass få tillgodoräkna sig den tid, de tjänstgjort som tillförordnade landsfiskaler och landsfiskalsassistenter. Under alla förhållanden synes vederbö-

rande, då han lämnar sin skrivbiträdesbefattning, böra bibehållas vid sin tidigare innehavda lön, därest denna är högre än den han skulle erhålla som extra tjänsteman. I samband med antagandet till extra tjänsteman synes aspirant, som innehar extra ordinarie anställning som skrivbiträde, böra åläggas att frånträda denna sin befattning. Innehavare av ordinarie kansli-biträdestjänst torde böra erhålla tjänstledighet tillsvidare från sagda befattning. För att de extra ordinarie befattningshavare, som nödgas lämna sina skrivbiträdesbefattningar, icke skola förlora sin pensionsrätt, föreslås denna ordnad på sätt, som skedde genom Kungl. Maj:ts cirkulär den 23 maj 1935, nr 247, till statsmyndigheterna angående återupplivande i vissa fall av extra ordinarie anställning vid nyreglerade verk m. m. Enligt sagda cirkulär kunde i samband med genomförandet av 1934 års tjänstepensionsreglemente en tidigare extra ordinarie befattning anses återupplivad, oaktat att vederbörande tjänsteman frånträtt befattningen för att uppehålla högre tjänst å extra stat. De sålunda återupplivade befattningarna inräknades icke i det antal extra ordinarie tjänstemän, som högst finge anställas vid verket.

Visst provisorium för avhjälpande av bristen på vikarier. I promemorian föreslås vidare, att till avhjälpande av bristen på vikarier fram till år 1947 vissa skrivbiträden, vilka vunnit landsfiskalskompetens enligt äldre regler men vilka av nämnden för antagande av aspiranter å landsfiskalstjänst avisats som landsfiskalsaspiranter, skulle intill utgången av budgetåret 1946—1947 kunna medgivas dispens från kravet på att vara antagna som landsfiskalsaspiranter och tillåtas att vikariera å landsfiskalsassistenttjänst. Även dessa befattningshavare, vars antal kunde beräknas till åtta, skulle lösgöras från biträdesorganisationen och antagas till extra tjänstemän. För dem skulle gälla samma övergångsbestämmelser som för de av nämnden antagna aspiranterna.

Tillfällig skrivhjälp. I promemorian förutsattes, att i de s. k. självförsörjande landsfiskalsdistrikten tillfällig skrivhjälp i viss utsträckning tillhandahålles under den tid, någon tjänst är obesatt. Behovet av personal för detta ändamål anses i viss utsträckning kunna täckas av dels de landsfiskalsaspiranter, vilka fullgjort provtjänstgöring och polistjänstgöring men vilka i vissa fall få vänta ett år för att vinna inträde i distriktsåklagarkursen, dels ock det icke ringa antal landsfiskalselever, som alltid finnas å banan.

Ehuru aspiranter och elever böra utskiljas från biträdesorganisationen, anses hinder icke möta att giva sådana personer kortvariga uppdrag som skrivbiträden, förutsatt att det icke inverkar hinderligt på elevens eller aspirantens utbildning. Avsikten med principen om upprätthållande av en sträng åtskillnad mellan aspiranter och elever å ena samt biträdesorganisationen å andra sidan får nämligen anses vara, att aspirant och elev ej stadigvarande må innehava eller utöva befattning inom biträdesorganisationen. Sådana uppdrag anses företrädesvis kunna ifrågakomma under de skarvar mellan skilda perioder i utbildningen, som icke alltid kunna undvikas. Aspiranterna borde därvid icke böra tillgodonjuta annan ersättning än sitt aspirantarvode. Landsfiskalselev borde däremot kunna erhålla viss ersättning av tillgängliga medel

antingen i form av lön för förordnande å skrivbiträdestjänst eller i form av arvode från anslaget till tillfällig skrivhjälp och annat arbetsbiträde. Både aspiranter och elever synas böra komma i åtnjutande av reseersättning och aspiranterna jämväl av viss traktamentsersättning, därest deras tjänster tagas i anspråk utanför den egentliga tjänstgöringsorten. Vad aspiranterna beträffar, kan det icke anses skäligen, att dessa vid ombyte av stationeringsort med därav föranledd ökning i levnadskostnaderna skola åtnöja sig med det tämligen blygsamma aspirantarvodet.

Kostnader. Anställandet av sex landsfiskalsassistenter utan fast stationeringsort beräknas, inklusive rörligt tillägg men kristillägg oberäknat, draga en kostnad av 32,000 kronor. För avlöning till 53 extra tjänstemän i lönegrad Ex 4 skulle enligt samma grunder erfordras 129,200 kronor. Placeras de extra tjänstemännen i stället i lönegraderna Ex 6, Ex 9 och Ex 13 skulle för samma ändamål erfordras 172,200 kronor. Uppflyttningen i högre lönegrad skulle således medföra en kostnadsökning av 43,000 kronor. Då antalet extra tjänstemän kommer att förete ständiga växlingar samt tjänstgöringen kommer att fullgöras å skilda dyrorter, förutskickas det, att beräkningarna icke kunna vara exakta.

Yttranden över departementspromemorian. Över promemorian hava yttranden avgivits av justitiekanslern, statskontoret, allmänna lönenämnden, nämnden för antagande av aspiranter å landsfiskalstjänst (antagningsnämnden), länsstyrelserna i samtliga län efter hörande av vederbörande landsfogdar, föreningen Sveriges landsfiskaler jämte ett flertal av dess länsavdelningar ävensom föreningen Sveriges landsfiskalsassistenter.

Under framhållande av att frågan om en rationalisering av arbetet å landsfiskalskontoren jämte en i samband därmed stående översyn av biträdestilldelningen inom landsfiskalsdistrikten vore föremål för utredning har statskontoret, som åberopat ett uttalande av länsstyrelsen i Väster-norrlands län rörande möjligheten att inskränka antalet assistenttjänster, avstyrkt förslaget om utökning av antalet assistenttjänster och en ändring av den vid 1940 års riksdag beslutade löneställningen för landsfiskalsaspiranterna.

Länsstyrelserna i Kopparbergs, Gävleborgs och Västerbottens län hava utan erinran tillstyrkt förslaget, vilket även, utom i de delar, som i det följande angivas, lämnats utan erinran av övriga hörda myndigheter och sammanslutningar.

Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Älvsborgs och Värmlands län ävensom landsfogdarna i Stockholms och Kalmar län samt föreningen Sveriges landsfiskaler hava uttryckligen understrukt angelägenheten av att snara åtgärder vidtagas för att avhjälpa den rådande bristen på vikarier.

Beträffande förslagets enskildheter hava följande uttalanden gjorts.

Emot huvudtanken i förslaget, att en bestämd åtskillnad måste göras mellan landsfiskalsaspiranter och landsfiskalselever å ena sidan samt kansli- och skrivbiträden å den andra sidan, hava några egentliga erinringar icke gjorts. Allmänna lönenämnden, länsstyrelserna i Älvsborgs, Värmlands och Västmanlands län, landsfogdarna i Kronobergs, Blekinge och Skaraborgs län, t. f. landsfogden i Västmanlands län samt föreningen Sveriges landsfiskaler och föreningen Sveriges landsfiskalsassistenter hava under framhållande av de olägenheter, som hittills yppat sig med det motsatta systemet, särskilt framhållit angelägenheten av att en dylik åtskillnad uppehålls. Statskontoret har dock ifrågasatt möjligheten att genomföra en dylik uppdelning. Vissa myndigheter hava emellertid betonat vikten av att skrivbiträdena i lönegrad Eo 5 därefter givas en förmånligare löneställning, enär allvarliga svårigheter annars skulle uppstå att besätta dessa tjänster med duglig och stadigvarande personal. Uttalanden härom hava gjorts av länsstyrelsen i Värmlands län, landsfogdarna i Uppsala och Kristianstads län, föreningen Sveriges landsfiskaler samt dess länsavdelning inom Malmöhus län ävensom föreningen Sveriges landsfiskalsassistenter.

Landsfogdarna i Kopparbergs och Västernorrlands län hava framhållit, att hinder icke borde möta att förordna en därtill lämplig polisman som vikarie å landsfiskalsassistenttjänst. Denna uppfattning delas av statskontoret. Landsfogden i Kopparbergs län föreslår därvid, att vikarien skall vara berättigad till reseersättning och tjänstgörings-traktamente.

Länsstyrelsen i Kalmar län framhåller, att tiden sex månader för fördelning av semestern i södra och mellersta Sverige förefaller länsstyrelsen onödigt lång. Länsstyrelsen i Värmlands län samt landsfogdarna i Kalmar och Hallands län framhålla, att även landsfiskalsassistenterna borde beredas möjlighet att i viss utsträckning erhålla semester under sommarhalvåret.

Förslaget, att vissa landsfiskalsdistrikt skulle i fråga om vikarie under befattningshavarens semester vara självförsörjande, har tillstyrkts av länsstyrelserna i Uppsala, Älvsborgs och Västmanlands län samt länsavdelningen av föreningen Sveriges landsfiskaler inom Blekinge län. Länsstyrelserna i Stockholms samt Göteborgs och Bohus län ävensom landsfogden i Örebro län hava ansett, att en sådan anordning i princip ej borde ifrågakomma, varför förslaget finge betraktas som en nödfallsutväg för att råda bot på vissa praktiska svårigheter. Länsstyrelserna i Malmöhus och Skaraborgs län, landsfogden i Södermanlands län samt föreningen Sveriges landsfiskaler jämte dess länsavdelning i Malmöhus län hava ansett vissa betänkligheter möta emot förslaget i denna del. Därvid hava i huvudsak de skäl upp-

repats, vilka angivits i promemorian. I ytterligare några fall hava erinringarna närmast tagit sikte på förhållandena i respektive län.

Antagningsnämnden har ifrågasatt, huruvida icke beräkningarna av antalet erforderliga vikariat vore hållet i underkant. Därvid har framhållits, att systemet med självförsörjande distrikt i praktiken måhända icke kunde genomföras i den utsträckning, som i promemorian angivits, i synnerhet icke, sedan tiderna blivit mera normala, då den ökade motortrafiken och i viss mån även nöjeslivet å festplatser och dansbanor skulle vålla landsfiskalerna en ökad arbetsbörda just under sommartiden.

I yttranden från tolv län har framhållits antingen, att länet vore i behov av ytterligare vikarier utöver det för länet föreslagna antalet eller att i vissa såsom självförsörjande angivna distrikt vikarie alltid måste förordnas för assistenten, vadan beräkningarna måste jämkas med hänsyn härtill.

Länsstyrelsen i Blekinge län och landsfogden i samma län hava ansett, att samtliga vikarier borde intaga ställningen av landsfiskalsassistenter utan fast stationeringsort. Länsstyrelsen i Värmlands län har ansett, att av de vikarier, som tilldelades länet, två borde vara ambulerande assistenter. Föreningen Sveriges landsfiskalsassistenter har föreslagit inrättandet av ett 40-tal extra ordinarie landsfiskalstjänster i lönegrad Eo 20, vilkas innehavare skulle vikariera å landsfiskalstjänst. Antalet assistenttjänster skulle samtidigt minskas till 150.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt förslaget om inrättande av sex ambulerande assistenttjänster.

Den lönegradsplacering, som föreslagits för de färdigutbildade landsfiskalsaspiranter, som skola antagas till extra tjänstemän, har av länsstyrelserna i Skaraborgs och Västmanlands län funnits vara väl avvägd samt lämnats utan erinran av länsstyrelsen i Värmlands län och landsfogdarna i Gotlands och Skaraborgs län. Samtliga dessa myndigheter ha funnit placeringen i lönegrad Ex 4 vara för låg. Länsstyrelsen i Uppsala län och landsfogden i Östergötlands län hava även livligt tillstyrkt förslaget om en uppflyttning av dessa tjänster från lönegrad Ex 4. Flertalet övriga hörda myndigheter och sammanslutningar hava däremot funnit den föreslagna lönegradsplaceringen vara uppenbart oskälig eller allt för låg. Sålunda hava länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus och Norbottens län samt landsfogden i Värmlands län utan att nämna något alternativt förslag förordnat, att aspiranterna gäves en bättre löneställning än den i promemorian föreslagna. Justitiekanslern, antagningsnämnden, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Hallands, Göteborgs och Bohus, Örebro och Västernorrlands län, landsfogdarna i Örebro och Västernorrlands län samt föreningen Sveriges landsfiskaler jämte dess länsavdelningar i Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs och Västmanlands län ävensom föreningen Sveriges landsfiskalsassistenter hava

föreslagit en placering i lönegrad Ex 14. En högre lönegradsplacering har jämväl påyrkats av allmänna lönenämnden, länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Älvsborgs och Jämtlands län, landsfogdarna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Jämtlands län, t. f. landsfogden i Västmanlands län samt länsavdelningen inom Värmlands län av föreningen Sveriges landsfiskaler, varvid föreslagits, att aspiranterna antingen skulle omedelbart placeras i en högre lönegrad för att där kvarstå, till dess att de vunno befordran till högre tjänst, eller ock placeras i en bättre begynnelselönegrad för att efter viss tid uppflyttas i högre lönegrad. Allmänna lönenämnden har sålunda ansett, att aspiranterna skulle antagas till tjänstemän i lönegrad Ex 9 för att efter ett år uppflyttas i lönegrad Ex 14.

Som skäl för en bättre löneställning har i huvudsak åberopats, att ifrågasvarande befattningshavare med sin omfattande utbildning och sitt ansvarsfulla arbete vore förtjänta att erhålla bättre avlöningsförmåner, att de i annat fall i jämförelse med vissa närstående eller eljest jämförbara tjänstemanakategorier skulle intaga en missgynnad ställning samt att icke minst med hänsyn till den försämring av befodringsutsikterna, som förslaget medförde, det ur rekryteringssynpunkt vore av den största vikt, att dugande aspiranter icke på grund av de dåliga löneförmånerna avskräcktes att söka sig in på landsfiskalsbanan. Av yttrandena i denna del må återgivas följande.

Justitiekanslern har under framhållande av vikten av en god rekrytering icke minst med hänsyn till den nya processreformen anført, att med mindre skäligen avlöningsförmåner utfästas åt aspiranterna vore faran stor, att endast svaga studenter sökte sig in på banan, vilket rent ekonomiskt skulle kunna lända till nackdel, ity att om landsfiskalskåren framdeles skulle visa sig icke kunna fullgöra sina åklagaruppgifter, det kunde bliva nödvändigt att inrätta mera kvalificerade åklagartjänster, med därav följande avsevärda utgifter för statsverket.

Allmänna lönenämnden har i sitt yttrande framhållit följande:

När lönenämnden på grundval av de i förevarande ärende lämnade uppgifterna ånyo övervägt spørgsmålet om landsfiskalsaspiranternas avlöning, har lönenämnden kommit till den uppfattningen, att löneställningen för de utexaminerade landsfiskalsaspiranterna blivit alltför lågt avvägd. Lönenämnden vill ock erinra, att 1936 års lönekommitté i utlåtande över 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutrednings betänkande uttalat sig för en placering i lönegraden Ex 9, varvid dock förutsatts, att för hela tjänstetiden såsom extra tjänsteman skulle tillämpas en och samma lönegrad. Den långvariga utbildning, som kräves av landsfiskalsaspiranterna och som ställer dessa i en helt annan kategori än de extra landskanslisterna och landskontoristerna, motiverar enligt lönenämndens mening att landsfiskalsaspiranterna tillerkännas en bättre löneställning än sistnämnda tjänstemän. Vad i promemorian anförts angående risken för att landsfiskalsbanan ej erhåller tillräckligt kvalificerade aspiranter och en jämförelse med avlöningsförhållandena för aspi-

ranter vid statens affärsdrivande verk samt tullverket måste, med beaktande jämväl av befordringsmöjligheterna på de olika banorna, leda till att de utexaminerade landsfiskalsaspiranterna böra erhålla en väsentlig löneförbättring. Med utgångspunkt från det anförda vill lönenämnden förorda, att aspiranterna i egenskap av extra tjänstemän till en början hänföras till 9 lönegraden. Detta innebär en avlöning enligt 6 löneklassen. Då emellertid denna löneställning för aspiranterna i och för sig måste betraktas såsom blygsam, synes densamma endast böra ifrågakomma under det första året av de ifrågavarande befattningshavarnas anställningstid såsom extra tjänstemän. För tid därefter synes en uppflyttning till högre lönegrad såsom extra tjänstemän motiverad. Vid bedömandet av frågan om lämplig lönegrad torde man, med utgångspunkt från att landsfiskalsassistent till en början tillhör lönegraden Eo 14, lämpligen kunna bestämma densamma till lönegraden Ex 14, vilken medför avlöning enligt 11 löneklassen.

A n t a g n i n g s n ä m n d e n anför under återopande av en sammanställning över landsfiskalsaspiranternas löneställning vid olika levnadsåldrar enligt 1937 års landsfiskalsutrednings förslag och beslutet vid 1940 års riksdag samt det nu föreliggande förslaget, att det sistnämnda innebure en betydande försämring i förhållande till vad nämnden dittills ansett sig kunna räkna med vid planläggningen av elevuttagningen. Nämnden anser emellertid, att förslaget väcker de starkaste betänkligheterna ur rekryteringssynpunkt. Efter att hava redogjort för gången av aspiranternas utbildning samt de normer, som nämnden tillämpat vid elevrekryteringen, anför nämnden:

Det ligger i sakens natur att, om de strävanden för vilka nu redogjorts skola lyckas, något så när tillfredsställande ekonomiska förmåner måste erbjudas de sökande. Enligt nämndens mening är det tydligt, att de nu föreslagna löneförmånerna alls icke räcka för att en dugande student skall reflektera på att ägna sig åt landsfiskalsbanan. Vad som skulle locka kunde vara en utsikt att inom jämförelsevis kort tid nå en löneställning, som möjliggjorde bildande av eget hem. Såsom förut anförts är detta icke fallet. Att märka är också, att även övriga anställnings- och arbetsvillkor sannolikt för många ynglingar te sig föga förmånliga. Semestertiden är 15 dagar och kan icke förrän efter många års tjänst tänkas vanligen bliva förlagd till den vackra och varma årstiden. Ofta torde övertids- och söndagsarbete vara påkallat i tjänsten. Ej sällan är tjänstgöringsorten belägen å landsbygden eller i mindre samhällen, där tillfällen till förströelse och umgänge med jämnåriga kanske äro rätt fåtaliga. Under flera år måste en landsfiskalsassistent för bestridande av förordnanden föra en ganska flackande tillvaro, vilket naturligen menligt inverkar på hemlivet. Väntan på befordran till landsfiskal är jämförelsevis lång; befordran torde kunna beräknas komma att inträffa först 18—20 år efter elevuttagningen vid en levnadsålder av 40 år eller däröver. Ett stort antal landsfiskaler måste tänka sig bliva placerade å en ort, där skolbildningsmöjligheterna för barn äro begränsade.

I det följande framhålles, att om förmånerna sålunda redan i och för sig få anses synnerligen ogynnsamma ur rekryteringssynpunkt, framstår otillräckligheten av dessa förmåner i så mycket bjärtare dager om de jämföras med dem, som erbjudas å andra levnadsbanor. Efter att hava återopat vissa av nämnden gjorda sammanställningar rörande utbildnings- samt de första löne- och befordringsförhållandena inom vissa yrken, valda företrädesvis inom kommunikationsverken, anför nämnden följande.

Jämföras löne- och befordringsförhållandena å begynnelsestadiet inom de olika — — — redovisade yrkena, visar det sig, huru ogynnsamt landsfiskalsaspiranterna äro ställda i förhållande till andra aspiranter. Till en början kan framhållas, att beträffande flertalet — — — upptagna levnadsbanor åtminstone någon ersättning utgår under varje del av utbildningstiden och att den tid, då ersättning ej utgår, är ganska kort. Endast folkskollärarna äro i fråga om gottgörelse under utbildningen sämre lottade än landsfiskalsaspiranterna. I olikhet mot vad vanligen synes vara fallet inom andra yrken utgår ingen ersättning till landsfiskalsaspiranterna under praktisk tjänstgöring med undantag för 6 månaders polistjänstgöring; å andra sidan uppbära dessa aspiranter arvode under den 2^{1/2} år långa teoretiska utbildningen. Gynnsammast ställda i här nämnda avseende torde arméofficerarna få anses vara. Under hela sin utbildning åtnjuta de kost och logi samt fri beklädnad och uppbära därjämte en mindre penningersättning; de hava emellertid att erlægga en kursavgift å 200 kr. till krigsskolan å Karlberg. Den för landsfiskalsaspiranterna mest oförmånliga skillnaden avser tjänste- och löneställningen efter undergången utbildning. Medan alla andra ifrågavarande aspiranter kunna påräkna e.o.-anställning i en förhållandevis hög lönegrad och nå denna ställning före 25 års ålder — denna och följande ålderssuppgifter äro ungefärliga — få landsfiskalsaspiranterna enligt det remitterade förslaget, trots att utbildningstiden är ungefär dubbelt så lång eller mera, åtnöjas med extra anställning och detta vid högre levnadsålder samt i en lönegrad som är vida lägre än den andra aspiranter kunna påräkna i e.o.-anställning. En post- eller telegrafassistent blir således e. o. tjänsteman i 15 lönegraden vid 24 års ålder och en kammarskrivare i 16 lönegraden vid samma ålder. De erhålla därvid en årslön i Stockholm av respektive 6,300 och 6,700 kr. Landsfiskalsaspiranten åter är vid denna tid alltjämt sysselsatt med sin utbildning. Enligt förslaget får han vid 26 års ålder anställning i Ex 6 med en årslön i Stockholm av 3,800 kr., vilken efter ett respektive ytterligare två år ökas till 4,500 respektive 5,500 kr. Vid bedömandet av dessa lönebelopp måste hållas i minnet, att aspiranterna praktiskt taget hela tiden efter utbildningens avslutande skola uppehålla assistent- eller landsfiskalsbefattning utan särskild gottgörelse. Först vid 30 års ålder når aspiranten e.o.-anställning, men icke så högt som i 15 lönegraden utan blott i 14 lönegraden, där han för övrigt kvarstannar i 6 år, då han uppflyttas till 17 lönegraden. Vid denna tidpunkt hava aspiranter inom andra här nämnda yrken sedan länge fått ordinarie tjänst, dock måhända icke i 17 lönegraden. Vida förmånligare ställda än landsfiskalsaspiranterna äro arméofficerarna. De vinna e.o.-anställning vid 23 års ålder i en lönegrad, liggande mellan 8 och 9 lönegraderna i civila icke-ordinariereglementet med en lön i Stockholm av 4,600 kr. och bliva ordinarie efter 3 år, vid 26 års ålder, i en lönegrad liggande mellan 13 och 14 lönegraderna i civila avlöningsreglementet med en lön i Stockholm av 6,200 kr. Även aspiranterna å riksbankstjänst intaga en gynnsam ställning. De hava allenast ett års utbildning och åtnjuta under denna tid en avsevärd ersättning, 220—290 kr. i månaden. Efter utbildningen, vid 22 års ålder, komma de upp i lönegraden Ex 11 med en lön i Stockholm av 5,000 kr. och efter två års tjänstgöring, vid 24 års ålder, kunna de vinna e.o.-anställning i 13 lönegraden med en lön i Stockholm av 5,700 kr.

Antagningsnämnden ävensom länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län samt Västernorrlands län framhålla, att därest, som dessa myndigheter föreslagit, de extra tjänstemännen placeras i lönegrad Ex 14, vikariatsersättning icke kan utgå vid förordnande å assistenttjänst. Däremot tala billighetsskäl för att vikariatsersättning

skall utgå vid förordnande å landsfiskaltjänst. Landsfogdarna i Uppsala samt Göteborgs och Bohus län, vilka föreslagit en lägre begynnelselönegrad, anse, att vikariatsersättning bör utgå även vid förordnande å assistenttjänst.

Antagningsnämnden, länsstyrelsen i Västernorrlands län samt nyssnämnda landsfogdar hava likaledes framhållit, att tjänstgöringstraktamente under vikariat bör utgå till den extra tjänstemannen även för tid överstigande 15 dagar, varvid nämnden och länsstyrelsen framhållit, att med tillämpning av tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet en individuell prövning bör ske rörande vikariens merutgifter i anledning av vikariatet.

Rörande möjligheterna att under tiden före förslaget genomförande i hela dess utsträckning täcka vikariebehovet anför länsstyrelsen i Jönköpings län, att det torde vara nödvändigt att anlita landsfiskalselev som vikarie å assistenttjänst. Landsfogden i Örebro län framhåller, att man för samma ändamål torde böra få anlita juris studerande och yngre examinerade jurister. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har föreslagit, att man som ett provisorium skulle inrätta ett mindre antal befattningar för manliga skrivbiträden i lönegrad Ex 5. Dessa befattningshavare skulle placeras i de mest arbetstyngda distrikten men vid behov sändas till andra distrikt, där med anledning av bristen på vikarier extra arbetskraft blivit erforderlig.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har under framhållande av att landsfiskaler och landsfiskalsassistenter under övergångstiden måhända i brist på vikarier måste förvägras att uttaga dem tillkommande semester ifrågasatt, huruvida icke i så fall viss kompensation borde lämnas tjänstemännen i form av semesterersättning.

I fråga om de föreslagna övergångsbestämmelserna har allmänna lönenämnden framhållit, att ordinarie kanslibitråde tills vidare lämpligen bör beviljas tjänstledighet, varvid lönen i hans egenskap av extra tjänsteman bör utgå efter samma löneklass, som gällt vid den ordinarie tjänsten, i den mån den inrymmes inom vederbörande lönegrad i löneplan Ex. De extra ordinarie tjänstemännen kunna i stället för att åläggas frånträda sina befattningar, varvid vissa komplikationer i pensionshänseende uppstå, även beviljas tjänstledighet från sina befattningar, intill dess de vinna befordran till högre extra ordinarie tjänst. Även dessa befattningshavare borde såsom extra tjänstemän få behålla den löneklass, de tidigare intjänat, förutsatt att denna icke är högre än den högsta för vederbörande lönegrad i löneplan Ex gällande. Landsfogden i Uppsala län föreslår, att de extra tjänstemän, som nödgats frånträda sina extra ordinarie befattningar i lägre lönegrad, bibehållas vid sin tidigare rätt till semester, tjänstledighet av skilda anledningar m. m.

Till frågan om yttranden innehåll rörande promemorians förslag, att vissa av antagningsnämnden avvisade aspiranter skulle kunna beviljas dispens och antagas till extra tjänstemän under övergångstiden, får jag anled-

ning att sedermera återkomma, liksom ock till vissa spörsmål rörande landsfiskalselevernas ekonomiska ställning.

I ett flertal yttranden understrykes vikten av att tillfällig skrivhjälp i tillräcklig utsträckning tillhandahålles i de distrikt, som under semestertiden skola vara självförsörjande med avseende å vikarie. Landsfogden i Uppsala län har ifrågasatt, huruvida icke ett antal ambulerande skrivbiträdesbefattningar borde inrättas för att täcka detta behov av arbetskraft och för att anlitas som vikarier under de stationära skrivbiträdenas semestrar.

Rörande promemorians förslag, att behovet av tillfällig skrivhjälp i viss utsträckning skulle kunna täckas genom anlitande av elever och icke färdigutbildade aspiranter, framhåller allmänna lönenämnden, att en sådan anordning bör förekomma endast rent tillfälligtvis och på ett förberedande stadium men icke sedan aspiranterna antagits till extra tjänstemän. Samma synpunkter framhållas av antagningsnämnden, som tillägger, att aspirant och elev, som tagits i anspråk som vikarie å skrivbiträdestjänst, bör tillerkännas samma ersättning, som varje annan vikarie å sådan tjänst, varjämte vid ersättningens bestämmande de merutgifter böra beaktas, som föranledas av växlingen av vistelseort.

Slutligen må framhållas, att länsstyrelserna i Värmlands och Västmanlands län, landsfogdarna i Uppsala och Kristianstads län samt föreningen Sveriges landsfiskaler jämte dess länsavdelning i Malmöhus län ävensom föreningen Sveriges landsfiskalsassistenter framhållit nödvändigheten av att de kvinnliga skrivbiträdena å landsfiskalskontor beredas en bättre löneställning än den, som nu tillkommer dem i lönegrad Eo 2.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till de rådande svårigheterna att anskaffa vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst anser jag, att åtgärder nu måste vidtagas för att söka avhjälpa de föreliggande bristerna inom organisationen. Jag anser det icke nödvändigt att därvid avvakta den fortsatta utredningen rörande en rationalisering av arbetet å landsfiskalskontoren, då resultatet av denna utredning icke kan väntas inverka på behovet av landsfiskalsassistenter. Emot det framlagda förslaget till vikariefrågans ordnande torde några vägande invändningar icke kunna göras, varför detsamma i allt väsentligt torde böra godtagas. Huvudtanken i förslaget, att en principiell åtskillnad bör göras mellan skrivbiträdesorganisationen å ena sidan och aspiranter och elever å andra sidan, finner jag således riktig. De färdigutbildade aspiranterna böra alltså lämna biträdesorganisationen och antagas till extra tjänstemän. De icke färdigutbildade aspiranterna ävensom landsfiskalseleverna böra icke i fortsättningen stadigvarande innehava eller utöva biträdestjänst. Ehuru vissa invändningar kunna göras mot tanken att låta vissa distrikt vara självförsörjande, anser jag dock, att praktiska skäl nödvändiggöra ett godtagande av denna anordning. Likaså finner jag, att det erforderliga antalet vikarier i huvudsak bör erhållas genom den föreslagna regleringen av

aspirantantagningen. Jag tillstyrker även förslaget om inrättande av sex ambulerande assistenttjänster. Framhållas bör, att förslagets detaljer rörande antalet vikarier i varje län, semestertidens fördelning, självförsörjande och icke självförsörjande distrikt m. m. icke få anses innefatta en planläggning, varifrån avvikelser ej skulle få ske. Sagda detaljer få betraktas endast som ett led i metoden att beräkna antalet erforderliga vikarier, varför länsstyrelserna böra äga fria händer att inom ramen av den föreslagna organisationen ordna vikarie- och semesterfrågorna på lämpligaste sätt. Hinder bör icke heller möta att som vikarie å landsfiskalsassistenttjänst undantagsvis förordna lämplig och dugande person, som icke vunnit behörighet till sådan tjänst.

Vissa länsstyrelser hava gjort anspråk på att respektive län skulle tilldelas större antal vikarier än som i promemorian föreslagits. Då antalet till extra tjänstemän antagna aspiranter kommer att förete stora växlingar och ibland betydligt överstiga det föreslagna medeltalet, kan icke heller antalet extra tjänstemän inom varje län hållas konstant. Ibland kommer tillgången på utexaminerade aspiranter att vara mycket god för att under andra tider ställa sig knappare. Det bör framhållas, att det vid tillfälligt behov av vikarie inom ett län bör finnas möjlighet att under annan tid än semestrarna erhålla vikarie från annat län. Särskilt de norrländska län, som erhålla ambulerande assistenter, torde hava möjlighet att under vinterhalvåret avstå vikarie till annat län. För att i någon mån tillgodose kravet på ett ökat antal vikarier, torde medeltalet böra höjas till 54.

Den tidrymd, varunder landsfiskalerna skulle äga möjlighet att uttaga semester, finner jag vara väl avvägd. Genom att godtaga förslaget om självförsörjande distrikt kunna även landsfiskalsassistenterna i större utsträckning än eljest komma i åtnjutande av sommaresemester. Anordningen öppnar även möjlighet att låta assistent i icke självförsörjande distrikt emellanåt erhålla semester under sommaren. I sådant fall kan assistenten i ett självförsörjande distrikt vikariera för assistenten i ett icke självförsörjande distrikt. Under detta vikariat förordnas icke ersättare å vikariens tjänst men väl, när denne under annan tid av året erhåller sin semester, då tillgången på vikarier är bättre.

De erinringar, som framförts emot promemorians förslag rörande löneförmånerna för de till extra tjänstemän antagna aspiranterna, finner jag övertygande. Ur rekryteringssynpunkt torde det vara nödvändigt att giva aspiranterna en sådan löneställning, att organisationens funktionsduglighet ej äventyras. Då det föreliggande förslaget förutsätter förändringar av organisationen, som avsevärt försämra aspiranternas befordringsutsikter, samt den tidigare beslutade löneställningen med hänsyn härtill får anses uppenbart otillräcklig, anser jag, att det beslutade s. k. lönestoppet icke bör lägga hinder i vägen för en jämkning av ifrågavarande befattningshavares löneförmåner. Jag ansluter mig därför till den lösning, som förordats av allmänna lönenämnden, enligt vilken de färdigutbildade aspiranterna skola antagas till extra tjänstemän i lönegrad Ex 9 för att efter ett år kun-

na uppflyttas i lönegrad Ex 14. Vid förordnande att uppehålla landsfiskals-tjänst torde befattningshavarna i likhet med landsfiskalsassistenterna böra komma i åtnjutande av vikariatsersättning. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för avlöningsreglementets bestämmelser besluta, i vad mån tjänstgöringstraktamente skall utgå till befattningshavarna. Den förbättrade löneställningen bör komma även de redan å landsfiskalsbanan befintliga aspiranterna till godo. Erforderliga övergångsbestämmelser för organisationens genomförande torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Jag ansluter mig även till förslaget, att landsfiskalselever och icke färdigutbildade aspiranter tillfälligtvis må tagas i anspråk för att täcka behovet av tillfällig skrivhjälp, förutsatt, att det icke verkar menligt på elevens eller aspirantens utbildning. Till frågan om vilka förmåner, som vid vikariat å biträdestjänst böra tillkomma landsfiskalselev eller icke färdigutbildad aspirant, återkommer jag i samband med behandlingen av frågan om dessa aspiranters och elevs ekonomiska förmåner under utbildningstiden.

Avlöningsförmåner åt aspiranter och elever.

1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning. Utredningen föreslog, att den, som vederbörligen — efter föreskriven praktisk tjänstgöring om som regel ett och ett halvt år — antoges såsom distriktsåklagaraspirant, skulle äga rätt till visst arvode, vilket föreslogs till ett belopp av 120 kronor i månaden. En medlem av utredningen förordade reservationsvis, att det ekonomiska biståndet till aspiranten skulle lämnas i form av stipendium av fri bostad och kost. Utredningens förslag lämnades utan erinran i det övervägande antalet över utredningens betänkande avgivna yttranden.

1940 års riksdag. Vid föredragning av propositionen nr 219/1940 L anslöt sig chefen för socialdepartementet statsrådet Möller i denna del till utredningens förslag. Vid frågans behandling i riksdagen anförde vederbörande utskott i anledning av en i ärendet väckt motion att biståndet i stället borde utgå i form av stipendium, att frågan om i vilken form biståndet borde lämnas lämpligen borde hållas öppen i avvaktan på ett slutgiltigt fastställande av ordningen för aspiranternas teoretiska fackutbildning. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Rörande frågans tidigare behandling vid 1940 års lagtima riksdag får jag i övrigt hänvisa till propositionen nr 219/1940 L sid. 76 och 78—79.

1941 års riksdag. Frågan om aspirantarvoden berördes icke i propositionen nr 225/1941.

Departementspromemorian. I den av byråchefen B. Lassen upprättade, den 28 mars 1942 dagtecknade promemorian angående anordnandet av den juridiska delen av distriktsåklagarens teoretiska utbildning m. m. upptages spörsmålet om landsfiskalsaspiranternas ekonomiska förmåner under utbildningstiden till förnyat skärskådande. Till en början framhålles, att föreliggande spörsmål kräver en lösning senast i samband med att frågan om den teoretiska fackutbildningen slutgiltigt regleras. Beträffande frågan, huruvida för-

månerna böra utgå såsom arvoden eller i form av stipendier av fri bostad och kost, framhålles, att det skulle möta mycket stora svårigheter att under nu rådande förhållanden välja den senare linjen. I vart fall synes det otänkbart att för närvarande åstadkomma något slags internatsförläggning för aspiranterna. Även om man nu bestämde sig för att giva understöden formen av arvoden, behövde man fördenskull icke helt släppa tanken på stipendieformen, som måhända senare lättare kunde realiserast. Med hänsyn till att aspiranterna för den händelse, att undervisningen skulle förläggas till Stockholms högskola, själva skulle få erlägga vissa förenings- och examensavgifter ävensom bestrida kostnaderna för erforderlig litteratur samt med beaktande tillika av den inträdda prisstegringen föreslås, att arvodet fastställes till 150 kronor i månaden. Kostnaderna för aspirantarvoden beräknas under det första budgetår, varunder den teoretiska utbildningen tager sin början, uppgå till 30,000 kronor, under det närmast följande budgetåret till 66,000 kronor samt under det därpå följande, då organisationen är helt utbyggd, till 102,000 kronor. Vid dessa beräkningar har förutsatts, att aspirantantagningen varje år skett från och med den 1 september och att aspiranterna antagas till extra tjänstemän från och med den 1 juli under tredje aspirantåret.

Yttranden över departementspromemorian. Över promemorian hava, i vad den rör aspiranternas avlöningsförmåner, yttranden avgivits av justitiekanslern, statskontoret, riksräkenskapsverket och kanslern för rikets universitet.

Justitiekanslern har tillstyrkt promemorians förslag under framhållande av att arvode vore att föredraga framför stipendium.

Riksräkenskapsverket, som erinrar om att ämbetsverket tidigare förordat stipendieformen, har i princip vidhållit sin tidigare uppfattning, men med hänsyn till de svårigheter, som skulle möta att under nuvarande förhållanden genomföra denna linje, ansett sig icke böra motsätta sig förslaget om arvoden. Dock framhålles, att stipendieformen bör prövas, så snart tidsförhållandena det medgiva. Emot beloppet 150 kronor har ämbetsverket intet att erinra.

Kanslern för rikets universitet anser det vara mest ändamålsenligt att välja stipendieformen, varvid till grund kunde läggas samma bestämmelser, som enligt reglementet den 28 april 1939, nr 148, gälla angående statsstipendier i form av fri kost och fri bostad vid universiteten och karolinska institutet. Tillika erinras om att denna stipendieform icke förutsätter någon internatsförläggning.

Statskontoret har ansett, att, därest arvodesformen väljes, arvodet icke bör utgå med högre belopp än 120 kronor, såsom förutsattes av 1937 års utredning. Emellertid håller statskontoret före, att det statsfinansiella läget påkallade en omprövning av frågan om aspiranternas ekonomiska förmåner. Enligt ämbetsverkets uppfattning kunde det i nuvarande läge knappast komma i fråga att utöver i stort sett kostnadsfri juridisk och polisteknisk utbildning lämna landsfiskalsaspiranterna ekonomiskt bidrag i form av månatliga arvoden. Statskontoret, som delade uppfattningen, att obemedlade ynglingar

bereddes ekonomiska lätnader för att kunna ägna sig åt banan, ansåge det principiellt lämpligare att för detta ändamål välja formen av penningstipendier till medellösa aspiranter. Stipendierna borde utgå med förslagsvis högst 700 kronor per termin och tilldelas allenast verkligt behövande aspiranter. Prövningen av stipendieansökningarna borde handhas av nämnden för antagande av aspiranter å landsfiskalstjänst.

Innan jag uttalar mig i föreliggande fråga finner jag det nödvändigt att redogöra för ett närliggande spörsmål.

Väckt förslag om arvoden till landsfiskalselever. I de yttranden, som avgivits över departementspromemorian med förslag till vikariefrågans ordnande hava justitiekanslern, antagningsnämnden, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Västernorrlands län, landsfogdarna i Örebro och Västernorrlands län samt föreningen Sveriges landsfiskaler framhållit, att starka skäl talade för, att även landsfiskalseleverna bereddes vissa ekonomiska förmåner under elevtiden. Härom anför antagningsnämnden följande:

En förutsättning för att rekryteringen av landsfiskalskåren med den nu föreslagna löneställningen för de färdiga aspiranterna skall kunna ske på ett något så när tillfredsställande sätt är emellertid enligt nämndens mening, att den ekonomiska hjälpen under utbildningstiden förstärkes. Skall en yngling — för ernående av de löneförmåner som nämnden här föreslagit för de examinerade aspiranterna — kosta på sig $1\frac{1}{2}$ års utbildning och under 3 år i viss utsträckning själv sörja för sitt uppehälle, måste, såvitt nämnden förstår, den krets studenter, ur vilken landsfiskalskåren kommer att rekryteras, bliva starkare begränsad än som är önskvärdt. Nämnden ser sig därför, trots att frågan nyligen varit föremål för statsmakternas bedömande, nödsakad att framlägga förslag om att arvode eller däremot svarande ekonomisk förmån måtte utgå även under en del av elevtiden. Detta torde vara berättigat jämväl ur den synpunkten, att eleven efter någon tids tjänstgöring under sin utbildning presterar ett arbete, som skäligen bör gottgöras. Lika litet som inom domsagoförvaltningen böra å landsfiskalskontoren personer, vilka utträta ett nyttigt och nödvändigt arbete, anlitas utan att därför uppbära ersättning. Nämnden har tänkt sig, att arvode skulle utgå, sedan eleven fullgjort provtjänstgöring hos den förste landsfiskalen och elevens lämplighet för landsfiskalsbanan därvid vitsordats. Då den första provtjänstgöringen torde böra räcka omkring 5—6 månader, synes arvode böra utgå från och med sjunde månaden av elevtiden. Anledning torde icke föreligga att sätta arvodet lägre än aspirantarvodet. Ett särskilt skäl för nämnden att föreslå elevarvode utgör den omständigheten, att samtliga ledamöter av nämnden, som tjänstgöra inom landsstaten, erhållit personlig erfarenhet av de ekonomiska svårigheter de nuvarande ersättningsbestämmelserna medfört för landsfiskalseleverna. Av sådan grund har det i flera fall förekommit, att elev antingen redan lämnat banan eller förklarat sig ämna göra detta. Framhållas må även den allt ringare möjligheten föräldrar och andra närstående under nuvarande tider hava att ekonomiskt bistå söner eller andra anhöriga, som vilja bliva landsfiskalselever. Det är också av synnerlig vikt, att blivande landsfiskaler, både såsom åklagare och medelsförvaltare, hava god

ekonomi, ett önskemål som ej är så lätt att förverkliga, om lån måste upptagas i och för utbildningen och löneförmånerna efter förvärvat utbildning äro knappt tillmätta.

Departementspromemorian angående vidtagande av särskilda åtgärder i avlöningshänseende för vissa landsfiskalselever och landsfiskalsbiträden. I en av landsfogden M. Stiernström upprättad, särskild promemoria behandlas *dels* frågan om ekonomiskt bistånd till vissa äldre landsfiskalselever och elever, som hava försörjningsplikt, *dels ock* frågan om beredande av en bättre löneställning för vissa förutvarande, färdigutbildade aspiranter å landsfiskals-tjänst, vilka uppehålla biträdestjänster men vilka antagningsnämnden vägrat antaga till landsfiskalsaspiranter. Till promemorians innehåll i denna senare del återkommer jag i särskilt sammanhang.

Utredningen har föranletts av en hemställan från antagningsnämnden att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke ekonomiskt bistånd under den fortsatta provtjänstgöringen borde beredas landsfiskalselever, som tjänstgjort längre tid på banan, eller elever, som hava försörjningsplikt. I promemorian upplyses, att förutom länsstyrelserna i Värmlands och Västernorrlands län även länsstyrelserna i Södermanlands och Västmanlands län i princip ansett, att ersättning i viss utsträckning alltid bör utgå till landsfiskalselev under provtjänstgöringen. Bland landsfiskalseleverna hade redan en viss tendens till flykt från banan kunnat förmärkas, beroende på elevernas i ekonomiskt hänseende mindre förmånliga ställning. I promemorian framhålles, att flertalet av de personer, som hittills antagits till landsfiskalselever förordnats som skrivbiträden i lönegrad Eo 5 eller Ex 5 eller som kanslibiträden i lönegrad A 7 eller Ex 7. Då dessa elever regelmässigt i större eller mindre utsträckning fått som provtjänstgöring tillgodoräkna den tid, de tjänstgjort å landsfiskalskontor, ha eleverna härigenom kommit i åtnjutande av avlöning under viss del av utbildningstiden, en anordning, som anses rimlig, då de i regel tjänstgjort å banan mer än ett år och innan elevutbildningen i egentlig mening hunnit organiseras. Beträffande den fortsatta tjänstgöringen hava vissa länsstyrelser ansett, att de elever, som innehava extra ordinarie anställning som skrivbiträden eller ordinarie anställning som kanslibiträden, skulle med tillämpning av bestämmelserna i 12 § 3 mom. eller 15 § a) civila icke-ordinariereglementet eller 16 § b) civila avlöningsreglementet kunna erhålla antingen oavkortad lön eller lön med B-avdrag under 120 dagar. Vissa länsstyrelser hava ansett sig befogade att lämna eleverna visst arvode ur länsstyrelsens extra anslag, under den tid, eleverna fullgöra provtjänstgöring hos länsstyrelsen. I ett par fall har den fortsatta provtjänstgöringen hos landsfiskal ordnats genom att elev, som varit skrivbiträde, fått byta anställning med skrivbiträde i annat distrikt. De länsstyrelser, som icke ansett det möjligt att bereda eleverna ersättning under den fortsatta provtjänstgöringen, hava lämnat uppgift om de elever, som på grund av försörjningsplikt eller längre tids tjänstgöring å landsfiskalsbanan borde beredas ekonomiskt bistånd under tiden fram till aspirantantagningen. I promemo-

rian föreslås, att till elev, som har försörjningsplikt, borde utgå ett månatligt arvode av 150 kronor, därest eleven börjat å landsfiskalsbanan före den 1 oktober 1941, samt att till annan elev skulle utgå ett månatligt arvode av 100 kronor, därest eleven börjat å banan före den 1 juli 1938. Tiden för den återstående provtjänstgöringen överstiger i intet fall nio månader. Enligt förslaget skulle till 19 namngivna elever utgå arvode med ett sammanlagt belopp av 18,100 kronor. I promemorian ifrågasattes slutligen, huruvida icke för ernåendet av en likformig rättstillämpning enhetliga direktiv borde lämnas länsstyrelserna rörande frågan om möjligheten att bereda landsfiskals-eleverna viss ersättning under provtjänstgöringen.

Yttranden över departementspromemorian. Över promemorian hava yttranden avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden och antagningsnämnden.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot förslaget samt instämmer i uttalandet, att enhetliga direktiv borde lämnas rörande möjligheten att bereda vissa landsfiskalselever ersättning under provtjänstgöringen. Statskontoret har därvid funnit, att länsstyrelse icke äger möjlighet att avlöna eleverna under provtjänstgöring hos länsstyrelse samt att avlöningsreglementenas bestämmelser om viss tjänstledighet för studier m. m. icke kunde anses tillämpliga vid ledighet för provtjänstgöring av ifrågavarande slag.

Antagningsnämnden, som erinrar om att nämnden i annat sammanhang föreslagit, att arvode alltid i viss utsträckning borde utgå till landsfiskalselev, tillstyrker för den händelse, att detta nämndens förslag icke vunnit bifall, att all den ekonomiska hjälp, som kan beredas eleverna, i synnerhet äldre elever och elever med försörjningsplikt, måtte beredas dem.

Allmänna lönenämnden framhåller, att ordinarie kanslibitråde och extra ordinarie skrivbiträde, som i egenskap av landsfiskalselev fullgör provtjänstgöring för utbildning till landsfiskal eller landsfiskalsassistent, författningsenligt torde vara berättigat till tjänstledighet under 120 dagar med åtnjutande av lön med B-avdrag. I anslutning härtill anför nämnden:

Lönenämnden har i annat sammanhang denna dag uttalat sig för ett av promemorians författare framställt förslag, att landsfiskalsaspiranterna böra utskiljas från biträdesorganisationen. Därest detta förslag vinner beaktande, skulle i fortsättningen spörsmål av den art, varom i detta ärende är fråga, icke behöva uppkomma. Med utgångspunkt härifrån finner sig lönenämnden böra förorda, att de av nu ifrågavarande landsfiskalselever, som inneha ordinarie eller extra ordinarie kanslibiträdes- eller skrivbiträdestjänst, medgivas under sin fortsatta provtjänstgöring bibehålla lön med B-avdrag, även till den del tiden för nämnda provtjänstgöring överstiger 120 dagar. Beslut av sådan innebörd lär kunna meddelas av Kungl. Maj:t med stöd av 12 § civila avlöningsreglementet respektive 11 § civila icke-ordinariereglementet. Landsfiskalselev, som icke innehar ordinarie eller extra ordinarie tjänst, torde under den fortsatta provtjänstgöringen böra tillerkännas bidrag med visst belopp för dag. Med avseende å bidragets belopp får lönenämnden erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 februari 1943 meddelat föreskrifter angående bidrag till elever vid statens järnvägars trafikalevkurser under tiden för den teoretiska

utbildningen. Sådant bidrag utgår till elev, som icke innehar ordinarie eller extra ordinarie anställning vid verket, och beloppet utgör högst 5 kronor för dag eller, där elev är bosatt å kursorten eller dess närhet och lämpligen kan under kursen bo i hemmet, med högst 2 kronor 50 öre för dag. Lönenämnden finner sig böra förorda att, i den mån avlöningsreglementenas bestämmelser om lön med B-avdrag icke bliva tillämpliga, sådana i ärendet avsedda landsfiskalselever, som efter prövning anses böra ifrågakomma härtill, medgivas åtnjuta bidrag enligt de nyss angivna grunderna. Lönenämnden förutsätter givetvis, att bidrag icke utgår för dag, då elev i egenskap av tillfällig vikarie å skrivbiträdestjänst eller eljest för visst arbete må äga uppbära särskild ersättning.

Ehuru jag icke är beredd att taga ställning till frågan om det slutliga utformandet av landsfiskalsaspiranternas teoretiska fackutbildning — vid den fortsatta utredningen hava nämligen uppkommit vissa ytterligare spörsmål, som tarva ett förnyat övervägande — anser jag, att frågan om landsfiskalsaspiranternas ekonomiska förmåner nu bör finna sin lösning. Ur rekryteringssynpunkt torde det nämligen få anses nödvändigt, att snarast lämna de å banan nu tjänstgörande aspiranterna och eleverna slutgiltigt besked om de förmåner, de hava att påräkna under den fortsatta utbildningen. Det må framhållas, att antagningen av landsfiskalselever till landsfiskalsaspiranter i icke ringa utsträckning kommer att ske redan under nästkommande budgetår, då vissa av dem även skola fullgöra praktisk polistjänstgöring. Det nu föreliggande spörsmålet inskränker sig icke till en fråga, huruvida aspiranterna under den teoretiska fackutbildningen böra åtnjuta arvode eller om stipendier böra beredas mindre bemedlade aspiranter. Enligt mitt förmenande måste under någon del av den $4\frac{1}{2}$ — för vissa personer $5\frac{1}{2}$ — år långa utbildningstiden viss ersättning alltid beredas elev eller aspirant. I annat fall kan befaras, att den för landsfiskalernas utbildning valda, särskilda ordningen icke kan tjäna sitt syfte.

Vid övervägande av det föreliggande spörsmålet synes mig den lämpligaste lösningen vara att tillerkänna landsfiskalsaspiranten under tiden fram till antagningen som extra tjänsteman arvode, vilket lämpligen bör bestämmas till fem kronor om dagen. Jag anser det emellertid ur rekryteringssynpunkt ofrånkomligt att bereda även landsfiskalseleverna viss ersättning under utbildningstiden. Det torde nämligen icke vara möjligt att erhålla dugande aspiranter å banan, med mindre ersättning även beredes eleverna under viss tid av provtjänstgöringen. Vidare må framhållas, att möjlighet måste finnas att fördela eleverna i lämplig proportion på de olika länen. En sådan fördelning torde vara omöjlig att genomföra, därest ej eleven erhåller viss ersättning. I anslutning till allmänna lönenämndens förslag vill jag alltså förorda, att landsfiskalselev efter sex månaders fullgjord provtjänstgöring tillerkännes ett arvode om fem kronor om dagen, dock att elev, som under provtjänstgöring kan bo i hemmet, skall erhålla ett arvode av 2 kronor 50 öre om dagen. Förordnas elev eller aspirant att uppehålla biträdestjänst å landsfiskalskontor, bör rätten till arvode bortfalla och vederbörande åtnjuta er-

Departements-
chefen.

sättning enligt vanliga regler. Beträffande de elever, som innehava ordinarie eller extra ordinarie biträdesanställning, torde Kungl. Maj:t i samband med att eleverna åläggas att frånträda utövandet av sagda befattningar, kunna efter prövning i varje särskilt fall medgiva, att elev må erhålla förlängd tjänstledighet med åtnjutande av lön med B-avdrag. Genom att även elev i viss utsträckning erhåller arvode, ökas kostnaderna härför med i runt tal till 36,000 kronor. Det må framhållas, att i departementspromemorian hänsyn uppenbarligen icke tagits till att vissa elever få vänta ett år för att vinna inträde å distriktsåklagarkursen. Vartannat budgetår måste arvodesposten därför ökas med likaledes 36,000 kronor.

Beredande av särskilda avlöningsförmåner åt vissa landsfiskalsbiträden.

Departementspromemorian. I sistnämnda av landsfogden Stiernström upprättade promemorian har, på föranledande av en hemställan från antagningsnämnden, utredning verkställts rörande frågan om beredande av en bättre löneställning för vissa förutvarande aspiranter å landsfiskalstjänst, vilka numera innehava biträdesbefattning å landsfiskalskontor. Rörande grunden till sin hemställan har antagningsnämnden anfört följande:

Vid antagandet av landsfiskalsaspiranter fann sig nämnden nödsakad avvisa vissa personer, som syntes icke hålla måttet. Härvid tillämpade nämnden den uppfattningen, att till landsfiskalsaspiranter i princip icke borde antagas de som väl ansågos lämpliga till assistenter men beträffande vilkas lämplighet till landsfiskaler rådde tvekan. I några fall föreföll det ganska hårt att neka vederbörande vidare befordringsmöjligheter och hänvisa dem till den sämre ställning som nuvarande biträdesbefattningar innebära i förhållande till assistentbefattningar. Att billighetsskäl understundom inverkat vid länsstyrelsernas prövning och förslag om antagande ligger nära till hands att förutsätta. Det skulle sannolikt vara en icke oviktig fördel ur rekryteringsynpunkt, om möjligheter funnes att bereda sådana personer, vilka icke borde bli landsfiskaler men som kunde tillfredsställande sköta assistentbefattning, tillfälle att erhålla en anställning, som mera svarade mot deras utbildning och de skyldigheter staten må anses ha iklätt sig mot dem genom att på ett jämförelsevis sent stadium giva besked om hinder för den befordran, varmed de skäligen må ha räknat. Antalet sådana personer synes vara ringa och merkostnaden för staten — närmast hänförlig till de utgifter, som övergången till den nya organisationen medfört — sannolikt ej så stor i jämförelse med betydelsen av att ett av landsfiskalsreformens viktigaste mål, landsfiskalskårens höjande, varder befrämjat.

Utredningen avser 10 personer, vilka enligt före den 1 oktober 1941 gällande regler vunnit behörighet till landsfiskalstjänst. I promemorian framhålles, att ifrågavarande befattningshavare under sin långa tjänstgöring — denna växlar mellan 9.5—21 år — torde ha förvärvat stor skicklighet och erfarenhet som kontorsmän; det torde närmast hava varit såsom polismän och åklagare, de visat sig mindre lämpade. Starka skäl syntes därför tala för, att befattningshavarna beredas en för dem lämplig befattning inom någon annan förvaltningsgren. Som skäl härför har även åberopats, att be-

fattningshavarna efter en sådan förflyttning säkerligen skulle finna mera trivsel och större personlig tillfredsställelse än, om de nödgas gå kvar som biträden på landsfiskalsbanan utan utsikt till befordran. En omflyttning av befattningshavarna är emellertid icke lätt att genomföra. Samtliga länsstyrelser hava sålunda ansett, att möjlighet saknades att bereda dem anställning inom någon av länsstyrelsens avdelningar. Lämpliga platser torde dock i viss utsträckning stå till buds, om en viss tidsfrist medgives för omflyttningen. I promemorian föreslås därför, att ifrågavarande befattningshavare under en övergångstid beredas en löneställning, som bättre svarar mot deras utbildning. En möjlighet härtill synes yppa sig genom att tillfälligt dispensera dem från kravet på att vara antagna som landsfiskalsaspiranter och låta dem intaga samma ställning som de utexaminerade, av antagningsnämnden antagna aspiranterna. Med tillgodoräknande av sin långa tjänstetid anses befattningshavarna böra placeras i den högsta föreslagna lönegraden, Ex 13. I denna ställning skulle de få tjänstgöra som vikarier å landsfiskalsassistenttjänst, vartill de samtliga äro lämpliga. Härigenom skulle man även i viss mån kunna utfylla den brist på sådana vikarier, som under de närmaste åren kommer att bliva ytterst kännbar. I den högre löneställningen skulle befattningshavarna kvarstå till utgången av budgetåret 1946/47. Under tiden skulle de äga möjlighet att söka sig en bättre anställning inom något annat verksamhetsområde. Skulle någon av dessa befattningshavare år 1947 fortfarande kvarstå som extra tjänsteman, borde frågan om hans fortsatta lönegradsplacering då upptagas till förnyad prövning. Även dessa befattningshavare böra utskiljas från biträdesorganisationen, varvid samma övergångsbestämmelser bör gälla som för de av nämnden redan antagna, färdigutbildade aspiranterna, som innehava biträdesbefattning å landsfiskalskontor. Beträffande en av de aspiranter, som avisats av antagningsnämnden, framhålls, att han, ehuru han ansetts fullt lämplig till landsfiskal, på grund av tidigare genomgången sjukdom ej kunnat erhålla friskbetyg och på den grund icke heller ordinarie eller extra ordinarie biträdesanställning. Då vederbörandes hälsotillstånd synes hava förbättrats, ifrågasättes, huruvida icke han, som är hemmahörande i Norrbottens län, kunde förordnas på en ambulerande assistenttjänst, som föreslagits till inrättande i sagda län. Förslaget anses icke medföra särskilda kostnader.

Yttranden över departementspromemorian. Över promemorian hava yttranden avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden och antagningsnämnden. I annat sammanhang hava rörande detta förslag yttrande jämväl avgivits av länsstyrelserna i Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands och Norrbottens län, landsfogdarna i Malmöhus och Norrbottens län, t. f. landsfogden i Västmanlands län samt länsavdelningen inom Malmöhus län av föreningen Sveriges landsfiskaler.

Statskontoret har avstyrkt förslaget under framhållande av att äm-

betsverket tidigare icke ansett sig kunna förorda förslaget om en bättre löneställning för de aspiranter, som skola antagas till extra tjänstemän. Statskon-toret, som delade uppfattningen, att lämplig anställning borde beredas ifrå-gavarande befattningshavare inom andra förvaltningsgrenar, har ansett, att en dylik utveckling skulle försvåras, om de erhöles särskilda löneförmåner å egen befattning. Som vikarier å landsfiskalsassistenttjänst, vartill de i näm-nvärd utsträckning komma att förordnas under övergångstiden, erhålla de icke oväsentligt tillskott i sina löneförmåner.

Allmänna lönenämnden, som i annat sammanhang tillstyrkt en förbättring av vissa landsfiskalsaspiranternes löneställning, avseende en place-ring till en början i lönegrad Ex 9, har icke funnit sig kunna generellt till-styrka förslaget. Intill dess sagda befattningshavare övergått till annan verk-samhet, vilket anses önskvärt, böra de bibehållas vid sin nuvarande löneställ-ning, varvid deras sammanlagda ersättning skäligen icke bör understiga den avlöning, som utgår till extra tjänsteman i 9 lönegraden, 6 löneklassen.

Antagningsnämnden, länsstyrelserna i Hallands, Göte-borgs och Bohus, Skaraborgs och Västmanlands län samt länsavdelningen inom Malmöhus län av föreningen Sveriges landsfiskaler hava tillstyrkt förslaget. Antagningsnämnden har därvid framhållit, att ifrågavarande befattningshavare i likhet med de ut-examinerade, av nämnden antagna aspiranterna borde placeras i lönegrad Ex 14. Nämnden ifrågasätter, huruvida icke i något fall en personlig assistent-tjänst borde inrättas för vederbörande befattningshavare. Jämväl länssty-relsen i Älvsborgs län har tillstyrkt förslaget under framhållande att en viss försiktighet dock borde iakttagas och vederbörande länsstyrelses yttrande inhämtas, innan dispens meddelas.

Förslaget avstyrkes av länsstyrelsen i Malmöhus län, landsfogden i samma län samt t. f. landsfogden i Västmanlands län. Landsfogden i Norrbottens län framhåller, att förslaget för de ordinarie kanslibiträden, som vunnit uppflyttning i löneklass 10, icke skulle medföra någon löneförbättring och därför sakna betydelse.

Länsstyrelserna i Värmlands och Norrbottens län hava ansett, att personliga assistenttjänster borde inrättas för ifrågavarande befattningshavare.

*Departements-
chefen.*

Jag finner icke skäl att för tillgodoseende av detta ändamål begära sär-skilda anslagsmedel. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i förekom-mande undantagsfall bevilja den i promemorian föreslagna dispensen.

Kostnadsberäkning.

Kungl. Maj:t har den 24 april 1942 fastställt följande avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i> . .	kronor	3,200,000
2. Avlöning till en tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i> »		4,800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal »		1,800,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> »		750,000
	Summa kronor	5,754,800

Särskilda uppbördsmedel.

Ersättning från Karlskoga stad »		8,800
	Summa förslagsanslag kronor	5,746,000.

Enligt vedertagna principer för avlöningsstaternas uppställning böra anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat samt till avlöning till en tjänsteman å övergångsstat utbytas mot en gemensam anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän. Beträffande beräkningen av sistnämnda anslagspost må följande anföras. De lönegradsplacerade tjänster, som enligt förslaget till ny personalförteckning förutsätts vara försedda med innehavare under budgetåret 1943/44, överensstämmer helt med de i nuvarande personalförteckning upptagna tjänsterna. Kostnaderna för avlöning till innehavarna av sistnämnda tjänster bestridas för närvarande från anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. Motsvarande anslagspost för tiden $\frac{1}{10}$ 1941— $\frac{30}{100}$ 1942 visar en underbelastning på i runt tal 240,000 kronor. Enär ett 25-tal landsfiskalstjänster under ett halvt år av denna tid stått obesatta samt ett 10-tal kanslibiträdestjänster under hela tiden icke varit besatta med ordinarie innehavare, har å anslagsposten uppstått en besparing av i runt tal 120,000 kronor. En besparing av 30,000 kronor kan förklaras hava uppstått genom att vissa landsfiskalstjänster under innehavarnas tjänstledighet uppehållits av icke ordinarie personal. På grund av en del ovissa faktorer vid anslagspostens beräkning synes densamma ha blivit upptagen till 90,000 kronor för högt belopp för tiden $\frac{1}{10}$ 1941— $\frac{30}{100}$ 1942. Med anledning härav synas kostnaderna för avlöning till nu ifrågavarande tjänstemän böra beräknas till 120,000 kronor lägre belopp eller till (3,200,000 — 120,000) 3,080,000 kronor. Härtill bör läggas kostnaden för avlöning å en oreglerad landsfiskalstjänst å övergångsstat med 4,800 kronor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör sålunda för budgetåret 1943/44 upptagas till 3,084,800 kronor.

Anslagsposten till icke-ordinarie personal beräknas för budgetåret 1942/43 komma att för annat än krisändamål överbelastas med 278,500 kronor. Överbelastningen förklaras till en del av att åtskilliga landsfiskalsservanter och extra ordinarie skrivbiträden enligt av Kungl. Maj:t meddelade beslut vunnit uppflyttning i löneklass, utan att hänsyn därtill i full utsträckning kunnat tagas vid anslagspostens beräkning. Den härav föranledda ök-

ningen i medelsbehovet uppskattas till 80,000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t beträffande några landsfiskalsdistrikt medgivit, att ytterligare en extra ordinarie tjänsteman finge anställas eller att ett skrivbiträde finge utbytas mot en landsfiskalsassistent. Den härav föranledda kostnaden beräknas till 43,000 kronor. Under semester och tjänstledigheter för extra ordinarie skrivbiträden har erfordrats ersättare för dessa, vilket beräknas hava dragit en kostnad av 30,000 kronor. Under budgetåret 1943/44 kommer i likhet med vad som ägde rum under budgetåret 1942/43 ett 80-tal landsfiskalsassistenter att genomgå förkortade polischefskurser. De därmed förenade kostnaderna för vikarier under assistenternas tjänstledighet beräknas liksom under innevarande budgetår draga en kostnad av 50,000 kronor. — På grund av det sagda synes anslagsposten böra höjas med $(80,000 + 43,000 + 30,000 + 50,000)$ 203,000 kronor. Härtill komma kostnaderna för vissa nya ändamål. För avlöning till sex landsfiskalsassistenter utan fast stationeringsort beräknas 27,800 kronor och för avlöning till landsfiskalsaspiranter, som antagits till extra tjänstemän i lönegrad Ex 9, 82,200 kronor eller således tillhoppa 110,000 kronor. Anslagsposten för avlöningar till icke-ordinarie personal synes sålunda böra upptagas till $(1,800,000 + 203,000 + 110,000)$ 2,113,000 kronor.

I avlöningsstaten bör jämväl upptagas en anslagspost för arvoden till landsfiskalselever och landsfiskalsaspiranter med 128,000 kronor.

Med hänsyn till de ändringar, som vidtagits beträffande övriga anslagsposter, bör anslagsposten för rörligt tillägg upptagas till 765,000 kronor.

De sammanlagda avlöningskostnaderna för budgetåret 1943/44 bliva sålunda $(3,084,800 + 2,113,000 + 128,000 + 765,000)$ 6,090,800 kronor, varifrån dock skall såsom särskilda uppbördsmedel från städerna Karlskoga och Askersund — sistnämnda stad har förbundet sig att med 2,000 kronor årligen bidra till avlöning av en landsfiskalsassistent i Askersunds distrikt, vilken tillika är utmätningsman i staden — avräknas sammanlagt 10,800 kronor.

Den 24 april 1942 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas under budgetåret 1942/43.

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	22,000	
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	575,000	
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	465,000	
4. Övriga utgifter:			
a. Antagningsnämndens verksamhet, <i>förslagsvis</i>	kronor	1,000	
b. Lokalbidrag m. m., <i>förslagsvis</i>	»	337,000	»
			Summa kronor 1,400,000.

Anslagsposten till sjukvård m. m., som under tiden $\frac{1}{10}$ 1941— $\frac{30}{6}$ 1942 belastats till ett belopp av i runt tal 5,400 kronor, torde för budgetåret 1943/44 böra upptagas till ett belopp av 10,000 kronor.

Anslagsposten till reseersättningar har visserligen under tiden $\frac{1}{10}$ 1941— $\frac{30}{6}$ 1942 överskridits med i runt tal 81,000 kronor. Detta belopp torde emellertid motsvara de kostnader för flyttningersättning, som uppstått i samband med den nya landsfiskalsorganisationens genomförande. Då anslagsposten under samma tid på grund av långvariga vakanser m. m. i högre grad än, som eljest bort vara fallet, belastats med utgifter för tjänstgörings-traktamenten till vikarier, torde anslagsposten, oavsett höjningarna av järnvägarnas biljettpriser, böra upptagas till sitt tidigare belopp 575,000 kronor.

Anslagsposten till expenser har under tiden $\frac{1}{10}$ 1941— $\frac{30}{6}$ 1942 överskridits med ett belopp av i runt tal 280,000 kronor. I riksstaten hade för samma budgetår upptagits ett till 430,000 kronor beräknat anslag för inlösen av vissa inventarier. Å detta anslag uppstod en besparing av 62,810 kronor. Detta innebär, att inlösen av inventarier icke kunnat äga rum i den omfattning, som beräknats, varför nyanskaffning till högre priser måst ske av felande inventarier. Emellertid synes överbelastningen icke därmed vara helt förklarad, utan torde anslagsposten hava i större utsträckning än som kunnat beräknas, måst anlitas för inköp av förbrukningsartiklar och bestridande av andra expenser. Jag har under övervägande att vidtaga åtgärder, ägnade att nedbringa utgifterna å denna anslagspost. Emellertid synes, med hänsyn till den konstaterade överbelastningen, anslagsposten böra för budgetåret 1943/44 upptagas till 500,000 kronor.

Beträffande anslagsposten övriga utgifter synes delposten till antagningsnämndens verksamhet böra beräknas till 2,000 kronor samt delposten till lokalbidrag m. m., med hänsyn till under tiden $\frac{1}{10}$ 1941— $\frac{30}{6}$ 1942 uppkommen besparing å i runt tal 21,000 kronor, kunna nedsättas till 311,000 kronor. Å denna anslagspost bör emellertid nu upptagas en delpost för handledning under landsfiskalsaspiranternas praktiska polistjänstgöring, vilken tjänstgöring tager sin början under nästa budgetår. Denna delpost bör, som framhållits vid frågans tidigare behandling, upptagas till högst 2,000 kronor. På finansdepartementets föredragning har Kungl. Maj:t denna dag i proposition angående vissa ändringar i civila avlöningsreglementet m. m. föreslagit riksdagen att bland annat besluta om undantag beträffande landsfogdar, landsfiskaler och deras assistenter ävensom vissa biträden i landsfiskalsdistrikten från de i civila avlöningsreglementet meddelade bestämmelserna angående tjänstedräkt. På grund härav synes under ifrågavarande anslagspost böra upptagas ytterligare en delpost till kostnader för tjänstedräkt. Ehuru de årliga kostnaderna härför, såvitt avser landsfiskalerna och deras biträden, icke kunna beräknas överstiga 15,000 kronor, torde, med hänsyn till att de befattningshavare, som sedan tiden omkring den 1 augusti 1941 redan anskaffat tjänstedräkt, övergångsvis skulle beredas kontant bidrag till uniformskost-

nadernas täckande, delposten för budgetåret 1943/44 böra beräknas till 100,000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter bör sålunda utföras med (2,000 + 311,000 + 2,000 + 100,000) 415,000 kronor.

Anslaget till omkostnader bör i enlighet med det sagda för budgetåret 1943/44 upptagas till (10,000 + 575,000 + 500,000 + 415,000) 1,500,000 kronor.

Hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva att landsfiskalerna N. A. Eriksson i Malmbergets distrikt och A. Wallin i Kiruna distrikt må, så länge de innehava sina nuvarande tjänster i sagda distrikt, bibehållas vid de förmåner, som hittills utgått till dem från Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag;

dels medgiva, att till landsfiskalsaspirant, som antages till extra tjänsteman, må under första tjänsteåret efter antagningen utgå lön efter lönegrad Ex 9 i civila icke-ordinarie reglementet och därefter enligt lönegrad Ex 14;

dels medgiva, att till landsfiskalselev må efter sex månaders fullgjord provtjänstgöring under den fortsatta provtjänstgöringen utgå arvode med fem kronor om dagen eller, där eleven under provtjänstgöringen kan bo i hemmet, med två kronor 50 öre om dagen;

dels medgiva, att till landsfiskalsaspirant må intill dess aspiranten antages som extra tjänsteman, utgå arvode med fem kronor om dagen;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som i övrigt bliva erforderliga för genomförandet av de förslag, som härmed framlagts;

dels godkänna följande personalförteckning för landsfiskalerna m. fl. att gälla tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning.	Lönegrad
4 landsfiskaler	A 24
43 »	A 23
363 »	A 22
18 kanslibiträden	A 7

Tjänstemän å övergångsstat.

1 landsfiskal A 23

1 landsfiskal å oreglerad avlöningsstat;

Anm. En tjänst å ordinarie stat i lönegrad A 23 skall hållas obesatt, intill dess stadsfiskalstjänsten i Mölndal indrages, och en tjänst å ordinarie stat i lönegrad A 22 likaledes hållas obesatt, så länge den å övergångsstat i lönegrad A 23 uppförde landsfiskalen kvarstår i tjänst.

dels godkänna följande avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl. att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,084,800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	2,113,000
3. Arvoden till landsfiskalselever m. fl. . .	»	128,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	765,000
		Summa kronor 6,090,800.

Särskilda uppbördsmedel.

Ersättning från Karlskoga och Askersunds

städer kronor 10,800

Summa förslagsanslag kronor 6,080,000;

dels ock å driftbudgeten under femte huvudtiteln för budgetåret 1943/44 anvisa

1. Till *Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar*
ett *förslagsanslag* av kronor 6,080,000
samt
2. till *Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av » 1,500,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sten-Eric Heinrici.

F ö r s l a g
till planläggning av vikariefrågans ordnande inom olika län.

Län.	Antal landsfiskalsdistrikt.	Antal självförsörjande distrikt.	Antal erforderliga vikarier.	Den tidrymd, varunder landsfiskalernas semesterar skola fördelas.	Icke självförsörjande distrikt.	Anmärkingar.
				Mån.		
B	20	5	3	5	Vallentuna, Österåker, Danderyd, Gustavsberg, Sollentuna, Spånga, Nacka, Haninge.	I ett var av två distrikt finnas två assistenter anställda.
C	9	4	1	5	Ulleråker.	
D	10	5	1	5	Rönö.	
E	18	4	3	5	—	Under 1 månad tillhåller E län vikarie i F län.
F	17	4	2	6	Nässjö.	
G	13	3	2	5	Ljungby, Markaryd.	
H	18	6	2	6	Norra Møre.	
I	4	2	1	2	—	
K	10	4	1	6	—	
L	21	6	3	5	Hässleholm.	
M	22	4	3	6	Vellinge, Arlöv, Hörby, Kävlinge.	
N	9	2	1	6	Kungsbacka.	Under 1 månad tillhåller O län vikarie i N län.
O	16	3	3	5	Sävedal, Askim, Hising, Lysekil, Strömstad.	
P	21	4	3	6	Ale, Vättle, Tunhem.	Under 1 månad tillhåller P län vikarie i R län.
R	18	5	2	6	Karlsborg.	
S	21	2	3	6	Karlstad, Näs, Charlottenberg, Arvika, Finnskoga, Uddeholm, Torsby.	Under 1 månad tillhåller T län vikarie i S län.
T	15	5	2	5	Karlskoga.	
U	10	5	1	5	Arboga, Ramnäs.	Under 2 månader tillhåller W län vikarie i X län.
W	22	6	3	6	Stora Tuna, Domnarvet, Avesta.	
X	23	3	3	6	Gävle, Bollnäs, Skog, Ljusdal, Färila, Sandviken.	
Y	25	10	3	5	Tuna, Njurunda, Skön, Gudmundrå, Sollefteå.	
Z	19	2	4	4—5	Rödön.	
AC	25	5	5	4	Skellefteå norra.	
BD	23	2	4 ¹	4—5	Nederkalix, Haparanda, Övertorneå, Kiruna.	¹ Eg. 5 men en ambulande assistent finnes redan.
	409	101	59		S:a 59 st.	